

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Zuzana Černá

**Domácí práce a volný čas, neslučitelné prvky
soukromé sféry?**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Zuzana Černá**

Vedoucí práce: **PhDr. Mgr. Jan Balon, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

ČERNÁ, Zuzana. *Domácí práce a volný čas, neslučitelné prvky soukromé sféry?*. Praha, 2016. 53 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Mgr. Jan Balon, Ph.D.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá vzájemným vztahem domácích prací a volného času. Ve studii jsem využila metodu kvalitativní rozhovorů, která nám umožňuje poskytnout hlubší poznání této problematiky. Volný čas je v současné společnosti důležitým prvkem každodenního života, zabýváme se tím, co pro nás představuje, měříme jeho kvalitu a zjišťujeme, jaký má vliv na spokojenost s osobní životem. Proti němu se však staví domácí práce, které vyjadřují povinnost a obecně je neoznačujeme jako atraktivní trávení času. Tyto dva prvky však spojuje čas, ve kterém je vykonáváme, oba obklopují dobu strávenou placenou prací. V této práci jsem se snažila vysvětlit, co představují domácí práce, jaký mají vliv na volný čas, zda jsou v rozporu s volným časem, protože oba tyto prvky tvoří soukromou sféru našich životů, i když se zásadně odlišují svým charakterem. Zjistila jsem, že domácí práce nejvíce nabývají na významu v období rodičovství, kdy se spojují s péčí o děti. Důležitým prvkem je rozdělení domácích prací mezi partnery, zejména mohou-li se vzájemně zastoupit. Takové rozdělení je efektivnější a může vést k získání osobního volného času pro oba rodiče, který bývá v tomto období nedostatkový. Na základě svého zkoumání jsem také zjistila, že domácí práce nemusí být jasně negativního charakteru, některé činnosti jsou vnímány pozitivně jako např. vaření a mají určitý sociální charakter v rámci rodiny.

Abstract

This thesis examines a relationship between housework and free time. I used the qualitative interviewing which can help us better understand this issue. In contemporary society, free time is an important element of daily life. We are concerned with what it means to us, we evaluate its quality and analyze how it affects our life satisfaction. On the contrary, the housework represents duty and a less popular activity in general. These two elements form time that we spend outside of paid work. In this study I try to explain what housework represents, how it affects our free time and whether these two elements conflict because they together constitute our private life, despite their different nature. The housework becomes more important and demanding during parenthood when it merges with childcare. An important aspect is division of housework between the partners, especially when they can substitute each other. Such division appears to be more efficient and can help both parents gain more free time that happens to be precious during the parenthood. During my research I also found out that housework does not have to be necessarily connected with a negative meaning, but can be perceived positively, for example, cooking, and it can have some social meaning inside a family.

Klíčová slova

Domácí práce, volný čas, rozdělení domácích prací, péče o děti, gender, spokojenost

Keywords

Housework, Free time, Division of housework, Childcare, Gender, Satisfaction

Rozsah práce: 65 174 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne .....

Zuzana Černá .....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doktoru Janu Balonovi za cenné rady a pomoc při vedení bakalářské práce, svým respondentům za ochotu a čas, který mi věnovali a všem, kteří mě podpořili v realizaci této práce.

Institut sociologických studií Projekt bakalářské práce

Název: Proměny postavení ženy v rodině
Název v anglickém jazyce: The Changing Position of Women in Family
Akademický rok vypsání: 2013/2014
Typ práce: bakalářská práce
Jazyk práce: čeština
Ústav: Katedra sociologie (23-KS)
Vedoucí / školitel: Mgr. Jan Balon, PhD.
Řešitel: Zuzana Černá

Klíčová slova:

Role ženy, tradiční rodina, moderní rodina, individualizace, manželství, forma a struktura rodiny, emancipace, bezdětnost, rovnost v postavení a příležitostech, práce v domácnosti

Keywords:

The role of women, Traditional family, Modern family, Individualization, Marriage, Form and Structure of family, Emancipation, Childlessness, Equility in Position and Opportunities, Housework

Ve své bakalářské práci bych se chtěla zabývat proměňujícím se postavením ženy v rodině. V rodinách dochází k významným změnám, např. rodina ztrácí ekonomický kapitál, prostřednictvím specializovaných institucí se výchova a vzdělávání dětí přesouvá z rodinného prostředí do škol. Manželství již neplní legitimizační funkci narozených dětí. Proměňuje se také uspořádání rodiny a do popředí se dostávají variabilní formy rodiny.

Na základě srovnání postavení žen v tradiční společnosti se zaměřím k jakým změnám dochází v současném postavení žen, jak se na nich projevila emancipace, zaměstnanost a zvyšující úroveň dosaženého vzdělání žen a zda dochází k rovnějšímu postavení žen v rámci rodiny. Práce bude koncipována jako kompilace na základě nastudované literatury.¹

I would like to study the changing position of women in family in my bachelor thesis. The Families are significantly changing. For example family is losing economic capital, education is moving through specialized institutions from the family to the school. The Marriage isn't performing legitimation function of children born. The structure of family is changing too. To the center of study are coming variable form of family.

---

¹ Při hlubším studiu svého tématu bakalářské práce jsem zjistila, že takto stanovené téma je velmi obsáhlé vzhledem k rozsahu práce, proto jsem se zaměřila na jeden aspekt, a to domácí práce, které mohou být považovány za index měnícího se postavení žen ve společnosti [van Herk 2002: 893], zde mě zaujalo právě rozdělení domácích a jejich vlivu na volný čas, z tohoto důvodu jsem použila název práce, který více odpovídá zkoumané problematice.

I'm going to compare the position of women in tradition and present society and find changes of present position of women. I'm going to study influences of the changes like emancipation, employment and rising educations of women. I would like to try answer the question of equality in position women and men in families. The bachelor thesis is conceived as compilation.

Literatura:

ABBOTT, Franklin. *New men, new minds: breaking male tradition : how today's men are changing the traditional roles of masculinity*. Freedom, Ca: Crossing Press, c1987, 220 p. ISBN 08-959-4220-8.

CURTIS, R. F. 1986. „Household and Family in Theory on Inequality“. *American Sociological Review*, vol. 51, April, no 2: 168-183.

ČERMÁKOVÁ, Marie. *Rodina a mění se gender role - sociální analýza české rodiny*. Marie Čermáková. Praha : Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1997. 92 s., příl. (Working papers ; 97:8) ISBN 8085950421.

MAŘÍKOVÁ, Hana. *MUŽ V RODINĚ: DEMOKRATIZACE SFÉRY SOUKROMÉ*. [online]. 1999. Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/143_99-6wptext.pdf

HORSKÝ, Jan a Markéta SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: Nakl. Lidové noviny, 1997, 143 p. ISBN 80-710-6195-6.

TUČEK, Milan a kol. *Česká rodina v transformaci – Stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace*. In: [online]. Sociologický ústav AV ČR, 1998. Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/152_98-3wptext.pdf

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Vyd. 1. Brno: Blok, 1990, 184 s. ISBN 80-702-9018-8.

OAKLEY, Ann. *Woman's work: the housewife, past and present*. New York: Vintage Books, 1976c1974, x, 275 p. ISBN 03-947-1960-3.

SINGLY, François de. *Sociologie současné rodiny*. Vyd. 1. Překlad Stanislav Štech, Ludmila Šašková. Praha: Portál, 1999, 127 s. ISBN 80-717-8249-1.

VODÁKOVÁ, Alena. *Hodnotový svět žen a jeho paradoxy*. *Sociologický časopis* [online]. 1995, Vol. 31, s. 37-49 . Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/100cdfd951938c99102f18f3dad834bd10c4fa9a_345_039VODAK.pdf

VOYDANOFF, Patricia. *Work and family life*. Newbury Park, Calif.: Sage Publications, c1987, 136 p. Family studies text series, v. 6. ISBN 08-039-2288-4.

OBSAH:

1. Úvod	1
2. Metodologie	3
2.1 Výzkumný problém, výzkumné otázky a cíl výzkumu	3
2.2 Výzkumná strategie a výzkumné metody	4
2.3 Průběh rozhovorů a vyhodnocení dat	5
2.3 Reflexivita výzkumu	7
3. Teoretická a empirická východiska	8
3.1 Význam domácích prací a jejich rozdělení	9
3.2 Rozdělení domácích prací a péče o děti v současnosti	11
4. Domácí práce a volný čas v rámci osobního života	15
4.1 Volný čas jako hlavní složka osobního života	15
4.2 Domácí práce, režie volného času	19
4.3 Domácí práce a volný čas, slučitelné prvky soukromého života?	28
5. Závěr	32
SUMMARY	33
6. Literatura a zdroje	34
Přílohy	41

1. Úvod

Mezi stále aktuální témata ve společnosti patří harmonizace pracovního a rodinného života, hodnotíme přitom nastavení lepších podmínek pro sladování pracovního a rodinného života ze strany státu, tak i ze strany zaměstnavatelů, významnou roli zde hraje i samotné nastavení podmínek v rámci rodiny, kde se vytvářejí určité strategie pro zajištění chodu rodiny. Pracovní sféra hraje v životech dnešních žen velkou roli, to dokazují i počty žen, které v současnosti dosahují vysokoškolského vzdělání. Většina současných žen je zaměstnaná a v rodině působí jako živitel či spoluživitel rodiny, což s sebou nese do určité míry i samostatnost a nezávislost žen na mužském protějšku. V tomto pojetí se pohybujeme na poli dvou hlavních sfér života, a to rodinné a pracovní, můžeme však vymezit i třetí, kterou bychom mohli definovat jako osobní či soukromou sféru, na kterou bych se chtěla zaměřit v této práci.

Základní potřeby rodiny jsou vedle vztahové stránky, založeny také na domácích pracích, které představují péči o děti a domácnost, charakterizují se tím, že nejsou placené a nedosahují vysokého společenského statusu, pro fungování rodiny jsou však důležité. Domácí práce vykonáváme mimo dobu placené práce, tím se dostávají na pomezí mezi prací a volný čas. Volný čas vyjadřuje klíčový prvek osobního života, žijeme ve společnosti, kde jsme neustále obklopani velkým množstvím podnětů, informací, možností a zábavy, což souvisí právě s rozvojem významu volného času, a můžeme předpokládat, že důraz na tuto sféru života bude nabývat na významu. Ve své bakalářské práci bych se chtěla zabývat tím, co pro nás domácí práce znamenají, zda mají vliv nebo souvisí s využíváním našeho volného času, můžeme předpokládat, že se zde bude promítat problematika slučování volného času s rodičovstvím, které na jedné straně obsahuje hraní si s dětmi a podnikání společných aktivit, což většinou nepovažujeme za práci, ale spíše trávení volného času, na druhé straně je tu péče o děti a s ní spojené povinnosti.

V této práci jsem se rozhodla pro provedení kvalitativního výzkumu založeném na rozhovorech s ženami a muži žijícími ve společné domácnosti, tento typ výzkumu nám umožňuje hlouběji nahlédnout do této problematiky oproti kvantitativním

výzkumům. V následující kapitole se tedy zaměřím na metodologii práce, stanovím si výzkumné otázky a cíl výzkumu, popíšu metodologický postup a metody. Pro potřeby této práce si nejdříve představíme teoretické přístupy k dělbě práce mezi partnery jako orámování a pochopení, jak tomuto tématu lze přistupovat, následně se zaměříme na to, jak se vyvíjelo rozdělení prací mezi partnery a jaká je jejich úloha, můžeme předpokládat, že rozdělení domácích prací už nemusí být výlučnou sférou žen, a právě jejich rozdělení může vést k efektivnějšímu vykonávání těchto prací za účelem získání času, který budeme chtít trávit dle našich představ. Budu zjišťovat, jak vypadá současné rozdělení domácích prací a péče o děti, zajímalo mě, zda přetrvává klasické rozdělení rolí mezi partnery a jak se toto nastavení u partnerů vyvíjí. Tato data nám poslouží jako základ k dalšímu studiu, kde se budu již přímo zaměřovat na prolínání domácích prací a volného času. V rozhovorech se budu orientovat na to, co pro nás domácí práce představují, zda jsou v konfliktu s volným časem, který se nám jejich vykonáváním zkracuje, zároveň se pokusím znázornit, jakou roli zde hraje rozdělení domácích prací, aktivní otcovství a právě zapojení mužů do těchto činností. Následně se budu zabývat postoji k domácím pracím, jejich charakterem a jak se slučují či vylučují s chápáním volného času. Nakonec této práce shrnu nejdůležitější zjištění svého studia.

2. Metodologie

2.1 Výzkumný problém, výzkumné otázky a cíl výzkumu

První krok mého studia se pohyboval v oblasti výzkumného námětu a vymezení výzkumného problému, jak píše H. Jeřábek nejdříve je potřeba vyhledat si literaturu k tématu a prostudovat výsledky již provedených výzkumů na toto téma. Dalšími kroky v této fázi mohou být rozhovory a diskuze s odborníky na dané téma² [Jeřábek 1992: 11]. Kromě studia literatury jsem na začátku provedla tři „orientační“ rozhovory s ženami (matkami), abych zjistila, jakým směrem by se mohla tato práce ubírat, a kde se může objevovat ohnisko problému, na tomto základě jsem se zaměřila právě na problematiku spojenou s domácími pracemi a chápáním volného času, v počátečních rozhovorech jsem zjistila, že je to zvláštní prvek v období rodičovství, protože dochází k výraznému úbytku množství času „pro sebe“. Volný čas se tak dostává do sféry rodinného života. Ve své práci budu zjišťovat rozdílné postoje, názory a motivy k domácím pracím a péče o děti s ohledem na vnímání volného času. Předpokládáme, že domácí práce se tak dostávají do určitého rozporu s tím, jak charakterizujeme volný čas, který zpravidla označuje aktivity, které bychom pojmem „práce“ neoznačili.

Stanovila jsem si následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou postoje k domácím pracím a péči o děti a jaké je jejich vnímání? Existují zde nějaké odlišnosti? Co pro nás představují domácí práce, jsou pouhou povinností?
2. Co představuje volný čas, ovlivňují ho domácí práce? Existuje konflikt mezi těmito dvěma sférami?
3. Jaká je úloha rozdělení domácích prací a péče o děti v rámci dosažení volného času?

---

² K tomu jsem mimo jiné využila i rozhovor s Hanou Stelzerovou (projektovou manažerkou a koordinátorkou České ženské lobby), které děkuji za uvedení do problematiky spojené s rodičovstvím díky čemuž jsem získala základní rámcový pohled problémy spojené s kombinací pracovního a rodinného života.

Cílem této práce bude shromáždění dat a údajů o rozdělení domácích prací a jejich vlivu na volný čas ve snaze o vysvětlení sociální reality této problematiky, podle stanovení cílů sociologického výzkumu L. Urbana, který zároveň dodává, že důležitým prvkem je také vysvětlení této sociální reality [Urban 2008: 56]. Proto jsem se rozhodla pro použití kvalitativního přístupu v této práci. Rozdělení domácích prací představuje podle mého názoru významný prvek v uspořádání rodinného života i vzájemných vztahů, který se budu snažit zasadit do širšího kontextu, například jak se odráží rozdělení práce ve využívání volného času, který je právě omezen či neomezen časem, který trávíme prací v domácnosti a péčí o dítě. Výsledkem mého zkoumání by měla být vedle popisné funkce, také snaha o hlubší pochopení tohoto tématu a zobrazení souvislostí mezi domácími pracemi a volným časem.

2.2 Výzkumná strategie a výzkumné metody

Vzhledem k povaze výzkumu jsem zvolila kvalitativní výzkum, který v tomto ohledu představuje možnost, jak se zabývat významy, které jedinci přisuzují domácím pracím a volnému času. Vycházím přitom z toho, že kvalitativní výzkum umožňuje „prozkoumat sociální skutečnost prostřednictvím odkrytí subjektivních významů“ [Loučková 2010: 46]. Ve své práci kombinuji kvalitativní výsledky spolu s daty získaných z kvantitativních výzkumů, které se týkají především rozdělení domácích prací a péče o děti. Ukazují nám data z pohledu širší společenských podmínek. Tyto dva typy přístupů kombinuji tak, abych podložila výsledky kvalitativního bádání, a zároveň nám tato data slouží jako podklad pro vysvětlení našich zjištění, jak se můžeme dočíst také u A. Strausse a J. Corbinové [Strauss, Corbinová 1999: 11].

Při vytváření a provedení rozhovorů jsem vycházela z pojetí chápacího rozhovoru J. C. Kaufmanna, který reflektuje to, že se z výzkumů „ztrácí živost a zájem“. Jedná se o metodu, ve které se tazatel aktivně zapojuje do otázek, aby vzbudil zájem dotazovaného, v protikladu ke standardizovaným rozhovorům, které neposkytují respondentovi dostatečnou svobodu projevu, úlohou tazatele je zde především vyvarování se toho, aby jakkoliv ovlivnil respondenta, zároveň u tohoto způsobu vedení rozhovoru dochází k určité redukci rozdílů mezi respondenty. Ideálním stavem podle tohoto pojetí bude vytvoření prostředí konverzace sobě rovných partnerů [Kaufmann

2010: kap. J. Rozhovory budu koncipovat spíše jako polostrukturované s tím, že budu mít připravený okruh otázek, které budou sloužit jako návod pro vedení rozhovoru, v rozhovoru budu usilovat o poskytnutí volnosti respondentům, tak abych zjistila i ze zpětné vazby respondenta, kde vidí problém nebo čemu je zajímavé se věnovat. Ve své práci zároveň vycházím z pojetí, viz A. Giddens, že lidé nejsou pouhými nositeli struktur, ale jsou zároveň aktivními tvůrci svého okolí [Giddens 1999: 540-541].

Pro tento výzkum jsem se rozhodla zaměřit se na lidi žijící ve společné domácnosti s druhým partnerem, zároveň jsem se orientovala na lidi žijící v páru v různých fázích života (před dětmi, s dětmi, po dětech) pro získání určité diverzity a většího rozhledu do tohoto tématu. Budu se zabývat postoji k domácím pracím mezi partnery (heterosexuálními) žijících na území České republiky bez ohledu na manželský svazek či kohabitaci, klíčovým prvkem je pro mě společně sdílená domácnost, i když si uvědomuji, že mohou existovat rozdíly mezi lidmi žijícími v manželském svazku³, nesezdanými či homosexuálními, avšak v rámci rozsahu této práce se od hlubšího zkoumání této skutečnosti odkláním.

Respondenty jsem hledala nejdříve v mém okolí podle úsudku, jelikož jsem vyhledávala respondenty, kteří splňují mnou stanovené charakteristiky (ženy, muži, bez dětí, s dětmi apod.), kteří mě postupně odkazovali na další respondenty. Jedná se tedy o kombinaci výběru úsudkem s výběrem nabalováním, které se používají v případech, kdy nemáme spolehlivou oporu výběru ani seznam respondentů.

2.3 Průběh rozhovorů a vyhodnocení dat

Celkově jsem hovořila se 17 respondenty, z toho bylo 9 žen a 8 mužů. Počet respondentů se odvíjel od toho, do jaké míry jsem získávala nové informace, které by obohacovaly mé zkoumání, jak uvádí I. Loučková [Loučková 2010: 47]. Průměrná délka rozhovoru se pohybovala kolem půl hodiny, některé rozhovory byly delší či kratší, což odráželo komunikativnost respondenta, nebo i celkové zaujetí nebo

---

³ Vztahem, zda žít v kohabitaci před manželstvím má vliv na rovnější dělbu domácích povinností se zabýval např. výzkum *Pathways Into Marriage: Cohabitation and the Domestic Division of Labor* [Baxter, Hayens, Hewitt 2010].

vypověditelnost o této problematice. Začátek rozhovoru začínal obecnými otázkami s cílem představení respondenta, všechny otázky jsem následně koncipovala jako otevřené, abych získala osobní vyjádření od respondenta. Tematické okruhy otázek jsem měla připravené na stejném základě pro všechny respondenty, v průběhu rozhovorů docházelo k upřesňování nebo odstupu od některých otázek, podle toho, jak jsem je vnímala jako důležité vzhledem k tématu. Otázky se týkaly domácích prací, přístupu k nim, jak si partneři domácí práce rozdělují, jak lidé chápají svůj volný čas, co je náplní jejich volného času a zda jsou spokojeni s jejich současným nastavením. Jelikož jsem mluvila s respondenty v různých fázích života, na některé otázky jsem se ptala jen určité skupiny, např. jaké mají představy o rozdělení péče ženy a muži, kteří jsou v období „před dětmi“.

Při rozhovorech jsem se snažila co nejvíce dodržovat etické principy, a to především tak, že jsem respondenty informovala o svých právech (neodpovědět na jakoukoliv otázku, možnost přerušování rozhovoru apod.), a také o tom, že si budu rozhovory nahrávat za účelem přepisu do písemné podoby, s čímž mohli vyslovit nesouhlas. Všechny citace v práci jsou tedy vytvořeny tak, aby nebylo možné podle nich osobu identifikovat a jména osob jsou smyšlená.

Vyhodnocování dat jsem prováděla prostřednictvím přepsaných rozhovorů do písemné podoby. Vycházela jsem přitom ze zakotvené teorie, kterou popisuje J. Hendl. První fází je otevřené kódování, kdy jsem pročetla přepsané rozhovory a vyhledávala zde určitá témata a koncepty, které se v rozhovorech objevovaly. Druhou fází pak byla identifikace společných bodů, kde jsem se snažila nalézt určité provázanosti a vztahy mezi sledovanými jevy. Na základě toho jsem vyhledávala případy, které ilustrují problémy či zajímavá zjištění o těchto jevech [Hendl 2005: 249-253]. Jedná se tedy o induktivní logiku, kterou popisuje M. Disman. Na začátku výzkumného procesu je pozorování, sběr dat, pak vyhledáváme pravidelnosti a významy dat, výstupem mohou být také nové poznatky [Disman 2000: 287]. Z tohoto předpokladu také vycházím, protože u kvalitativních výzkumů může dojít k formování problémů a otázek až v rámci sběru dat, které nás v tomto ohledu zpětně formují.

2.3 Reflexivita výzkumu

V kvalitativních rozhovorech hraje významnou roli výzkumník, na základě toho si uvědomuji, že má pozice ve výzkumu nemůže být čistě hodnotově neutrální, jelikož odráží mé osobní preference a zkušenosti, přesto jsem usilovala o objektivní přístup k získaným informacím. Dále beru v potaz, že se jedná o kvalitativní výzkum, takže výsledky získané touto formou nemohou zastupovat celou společnost (mají nízkou reliabilitu), také vzhledem k tomu, že se jedná o vymezený okruh respondentů z určitého geografického území. Na druhé straně mívají data získaná touto formou vyšší validitu, což je důležité pro tuto práci.

3. Teoretická a empirická východiska

Nejdříve se zaměříme na přístupy k dělbě práce mezi partnery jako východisko pro další zkoumání a pochopení, jak k rozdělení přistupovat. J. Chaloupková rozděluje přístupy k rozdělování domácích prací do tří skupin, první skupina se zabývá ekonomickými faktory dělby práce, druhá skupina se charakterizuje symbolickým vyjádřením, kde bývá zahrnuta genderová problematika tohoto rozdělení, a třetí přístup odráží širší ekonomické, sociální a politické prostředí, odkazuje tedy na celkové společenské podmínky [Chaloupková 2005: 59]. U společenských podmínek se pak můžeme pohybovat v rámci vysvětlování nerovností v rozdělení domácích povinností. Můžeme vycházet z toho, že zde hraje významnou roli výchova a socializace. U některých autorů [Conley 2004] se setkáváme s tvrzením, že nerovnosti vznikají v první řadě v rodině, což hraje svou roli při socializaci a v budoucím životě. Pierre Bourdieu ve své knize *Nadvláda mužů* hovoří o symbolických nerovnostech mužů a žen, které se charakterizují tím, že nejsou na první pohled zřejmé nebo vnímány jako „přirozené“, což můžeme chápat jako důsledek antropocentrického pohledu na svět, to pak do určité míry souvisí i se symbolickým vymezením. Pro tuto práci kladu důraz právě na ekonomické hledisko, protože se orientuje na to, jak je výhodné si rozdělit činnosti v domácnosti především z časového hlediska podle dostupností a omezení v pracovní sféře, nebo z ekonomické stránky, kdy je například výhodnější, když delší dobu v placeném zaměstnání stráví muž oproti ženě a naopak. Do tohoto přístupu bychom mohli zařadit také funkcionalismus, který, jak vysvětluje F. Singly, obhajuje dělbu práce na základě pohlaví pro její funkčnost, mezi partnery tak nedochází ke konkurenčnímu chování a přináší větší stabilitu [Singly 1997: 103-104]. Toto pojetí však představuje určité klasické rozdělení rolí mezi partnery a může být v konfliktu s tím, jak v současnosti vnímáme partnerský vztah a co od něj očekáváme. Pokud bychom se páru zeptali, zda vnímají svůj vztah jako nerovný, zřejmě bychom se nedočkali souhlasné odpovědi, jak se dočteme například u R. Collinse [Collins 1988: 282]. Dnešní partnerské vztahy, jak uvádí A. Giddens, mají být v první řadě založeny na rovnosti obou partnerů [Giddens 2012: 197-198], což předpokládáme, že se projeví i v následujících zjištěních.

3.1 Význam domácích prací a jejich rozdělení

Při vymezení chápání domácích prací vycházím z předpokladu, kterým se zabývala A. Oakley, že sám pojem „domácí práce“ vznikl až po tom, co došlo k odlišení pracovní a rodinné sféry (nebo také soukromé a veřejné). V tradičních společnostech byla domácnost chápána jako místo domova, ale i práce, která vedla k zabezpečování základních potřeb rodiny, a díky tomu se tyto dvě roviny do určité míry stíraly [Oakley 2000: 17]. Žena sice plnila jiné činnosti než muž, ale nešlo tak snadno od sebe odlišit práce a úkoly „méně“ a „více“ významné, zde pak hovoří I. Možný o tzv. komplementaritě rolí mezi partnery, která je možná ve společnostech s výrazně stanovenými vzorci dělby práce. Mužské a ženské činnosti, prostory i nástroje jsou v dělbě práce odlišné, ale tyto odlišné úkoly do sebe dokonale zapadají a stávají se jedním celkem [Možný 1999: 100-101]. G. Lipovetsky vysvětluje, že se často setkáváme s chybným pojetím tradičního uspořádání mezi partnery, kdy se předobrazem pro toto chápání stal ideál americké manželky 50. let, která je tou pravou „ženou v domácnosti“. Taková žena je charakterizována především jako matka a manželka, je zproštěna placené práce, její práce v domácnosti je vnímána jako užitečná a produktivní, jejími hlavními povinnostmi je zajišťovat úspory, vést domácnost, starat se o hygienu a připravovat dětem lepší budoucnost. Naproti tomu bývá muž zobrazován jako ten, který zajišťuje rodinu po finančních stránce a buduje si kariéru, žena v jeho životě tvoří určité zázemí pro jeho rozvoj [Lipovetsky 1997: 200]. V současnosti se hovoří o tom, že domácí práce žen ztratily svou kulturní kvalitu, což I. Možný chápe tak, že v tradičním uspořádání nesly určitý symbolický význam, byly spojovány s kulturní tradicemi, měly tím hlubší smysl a přiměřenou úctu. Vedle tohoto významu neuzavíraly ženu v domácnosti, ale spíše měly komunitní charakter [Možný 1999: 120-123]. Zatímco dnešní domácí práce se staví jakoby do protikladu k tomuto tradičnímu vymezení, jelikož je spojujeme s termíny jako je osamocenosť, uzavřenost, nutnosť, nudnosť, monotónnosť, jednoduchost a další, viz např. U. Beck [Beck 2004: 171]. To jim zároveň připisuje určitou podřadnosť a neatraktivitu v současné době. Na druhé straně představují jasné ulehčení práce, které je pro dnešní dobu určitou nutností, protože se doba „zrychlila“, zároveň také mizí hranice mezi výlučností této práce a dochází tím k tomu, že jsou mezi partnery snáze zastupitelné.

Pojem domácí práce je tedy úzce spojen s doménou domácnosti, která se charakterizuje jako soukromá či rodinná sféra. Domácí práce mohou být ve zjednodušeném pojetí pouze činnosti spojené s péčí o děti a domácnost. V širším pojetí je můžeme chápat jako zajišťování chodu rodiny, vytváření atmosféry „útulného“ domova či pohody v rodině. Tyto funkce jsou často spojovány s klasickým vnímáním ženských rolí v rodině jako „hospodyně“ či „strážkyně rodinného krbu“⁴. Významnou charakteristikou je, že se jedná o práci neplacenou, i když její jednotlivé části lze nahradit vnější pomocí, tedy prací placenou, ať už jde o hlídání a výchovu dětí či úklid a údržbu domácnosti. V rámci domácích prací dochází k produkci statků a služeb určených většinou pro členy rodiny, jelikož tato práce není odměňována, a tudíž ani zahrnována do ekonomiky státu (pokud ji vykonává člen rodiny, v případě najatých služeb je situace opačná), bývá vnímána jako podřadná a její status je nízký.

F. Singly uvádí, že moderní rodiny kladou do popředí především vzájemné vztahy, to se projevuje tím, že jsou stále více zaměřeni na sdílení intimity a jsou citliví na kvalitu rodinných vztahů, tyto změny chápe v kontextu opuštění instituce předem domluvených sňatků. Další důležitou charakteristikou rodiny je individualismus, každý z členů rodiny nabývá svého osobitého způsobu myšlení a řídí se vlastními úsudky, což se odráží v důležitosti tolerance a vzájemného uznání [Singly 1999: 9-17]. Z toho můžeme vyvozovat, že vzhledem k nárůstu důležitosti vzájemných vztahů je významné, aby se členové v rodinném prostředí mohli svobodně realizovat (v pracovní, ale i zájmové sféře). Domácí práce v této souvislosti se přesouvají do pozadí rodinného života, ale „někdo je dělat musí“ a tím se dostáváme k tomu, jak si partneři rozdělují domácí práce a péči o děti, když vycházíme z toho, že oba mají právo pracovat (budovat si kariéru), dosahovat vzdělání a osobního růstu, mají velkou část své osobní svobody, která se může projevat také v rozhodování o volném čase, ve kterém se mohou věnovat svým osobním zájmům a přátelům.

Rozdělení domácích prací mezi partnery tedy do jisté míry ovlivňuje čas, který mohou lidé investovat do pracovního nebo osobního života, prostřednictvím toho může do jisté míry ovlivňovat i vztahy mezi partnery. Otázku na čem jsou založena šťastná soužití

---

⁴ Českým ženám označení symbolickým spojením „strážkyně rodinného krbu“ nevadí (ve výzkumu to vadilo pouze 8 % dotázaných žen) [Vodáková 1995: 45].

si položili ve výzkumu *Česká rodina v transformaci*. Mezi nejdůležitější předpoklady pro šťastný rodinný život, které jsou deklarovány respondenty, patří zdraví, trvalý citový partnerský vztah, věrnost, tolerance, uznání a možnost mít děti. Na druhé straně jako méně důležité jsou vnímány dělba práce, porozumění v názorech na zaměstnání a možnost věnovat se vlastním přátelům a zájmům⁵. Zároveň s dělbou prací v domácnostech jsou lidé nejméně spokojeni, i když jí nepovažují za příliš důležitý faktor společného života [Tuček a kol. 1998: 70-71]. Podle výsledků studie S. Coltranea domácí práce představují určitý faktor, který může odrážet spokojenost v partnerském vztahu. Když muži zastávají více rutinní práce v domácnosti, zaměstnané ženy chápou takové nastavení jako spravedlivější, mohou pocítovat méně stresu a chápat to jako určitou úroveň spokojenosti v manželství [Coltrane 2000]. Ve výzkumu *Conflict and Housework: Does Country Context Matter?* Zjistili, že zde hraje roli také země, ve které žijeme, do jaké míry jsou zde ženy plně zaměstnány, což se odráží na očekávání od partnera a jeho podílu na těchto pracích [Ruppner 2010]. Jako důležitý prvek v partnerském vztahu se jeví také schopnost společně řešit problémy, kde se oceňuje „role muže jako aktivního podporovatele šťastného soužití“ [Rauer, Volling 2013: 532]. Z toho můžeme vyvozovat, že jedním z předpokladů pro spokojenost v partnerském vztahu je participace obou partnerů, sdílené řešení problémů a zapojení do tohoto života.

3.2 Rozdělení domácích prací a péče o děti v současnosti

Na základě výsledků CVVM můžeme pozorovat, že se partneři odklánějí od klasického rozdělení na „ženské“ a „mužské“ práce a zastávají názor, že by se oba partneři měli podílet na činnostech společně. Stále však existuje tendence přisuzovat určité práce ženám i mužům. Ženy by měly mít na starosti například nákup potravin, péči o děti, vaření a uklízení, naopak muži mají zajišťovat rodinu po finanční stránce, být iniciativní v intimním životě, zapojovat se do společenských funkcí a usilovat o profesní kariéru. Neměli bychom však opomenout, že přibližně polovina respondentů ve většině případů uvádí, že by se o dané činnosti měli dělit oba partneři, přesto v dotázaných

---

⁵ Testováno pětibodovou škálou podle důležitosti. Pořadí předpokladů dělba práce, porozumění v názorech na zaměstnání a možnost věnovat se vlastním přátelům a zájmům obsadili 18. - 20. místo [Tuček a kol. 1998: 70-71]

domácnostech v 74 % uklízí převážně ženy. Překvapující se může zdát, že ve skutečnosti muži pěstují koníčky více než ženy [Chludilová 2003]. Feministické proudy uvádějí, že ženy nemají jasně vymezené hranice mezi neplacenou prací doma a volným časem, zároveň mají tendenci být koordinátory rodinného života [Mattingly, Bianchi 2003: 999-1001; Bittman, Wajcman 2000: 165-166]. V souvislosti s tím, že ve většině případů uklízejí v domácnostech spíše ženy, mohli bychom si klást otázku, zda ženy nepřeceňují nutnost pořádku a čistoty, odpověď nabízí H. Maříková. Můžeme pozorovat rozcházející se tendence mužů a žen, muži vyjadřují více souhlasné odpovědi oproti ženám, které s tímto výrokiem spíše nesouhlasí. Z toho lze vyvodit, že muži mohou klást nižší nároky na pořádek a čistotu v domácnosti a ženy se dle očekávání více orientují na uklizenou domácnost. Zároveň toto tvrzení může vyplývat ze skutečnosti, že ženy většinu těchto činností obstarávají samy a nemohou se v některých případech tolik spolehnout na pomoc partnera, což se pak může jevit jako přeceňování významu úklidu [Maříková 1999: 57-58].

Ze studie *Pracovní a rodinné role a jejich kombinace v životě českých rodičů: plány versus realita* můžeme vyčíst, že nejvíce mužů se věnuje domácím pracím do 1-2 hodin denně, zatímco ženy nejčastěji tráví domácími pracemi 3-5 hodin denně [Bierzová 2006: 81]. Z toho můžeme usuzovat, že na činnostech v domácnosti participují oba partneři, odlišují se však v množství času, které jim věnují. Když se pak zaměříme na jednotlivé základní činnosti, o které se v domácnosti partneři dělí (praní, vaření, nákupy, úklid apod.), usuzují ženy mužům menší podíl práce a více se považují za jediné osoby, které dané činnosti provádějí. Muži naopak tvrdí, že se oba na dané činnosti podílejí, na tento fakt naráží H. Maříková a M. Čermáková [Čermáková 1997: 47, Maříková 1999: 54]. M. Vohlídalová narazila ve své studii na podobný problém. Muži uvádějí statisticky významně vyšší počet hodin, které tráví domácími pracemi než odhadují jejich partnerky. Pohybujeme se sice na úrovni odhadů, ale autorka si to vysvětluje tím, že si muži uvědomují důležitost své účasti na péči o domácnost a přestože se tak nechovají, reflektují tuto skutečnost a usilují o zlepšení svého obrazu před tazatelem. Druhý pohled na tento problém nám bude tuto disproporci vysvětlovat prostřednictvím podhodnocování prací mužů ženami, protože vnímají podíl participace muže v poměru se svým jako zanedbatelný [Vohlídalová 2011: 43].

Na množství času, které trávíme domácími pracemi, má vliv hned několik faktorů, především náš věk, zda máme děti a jejich počet, zda pracujeme a případně kolik času trávíme v placeném zaměstnání a další. Silver a Goldscheider poukazují na to, že když pracujeme na zkrácený nebo flexibilní úvazek, většinou to znamená více práce v domácnosti nebo péče o členy rodiny [Silver, Goldscheider 1994: 1116]. Dnes chápeme tyto úvazky jako běžný nástroj ke sladování rodinného a pracovního života, tedy omezení placené práce za účelem vytvoření času pro rodinu. Například v Americe vychází, že se domácími pracemi denně zabývá 74,4 % lidí, a ti kteří se jimi zabývají, jimi tráví přibližně 2,38 hod. Tato data jsou však mohou být do určité míry zkreslena výše uvedenými faktory, nemusí tedy platit pro celou populaci [American Time Use Survey Summary 2015].

Významným faktorem je pak rodičovská dovolená, kdy s velkou převahou přijímají péči o děti ženy⁶, to můžeme považovat za přetrvávání jedné z tradičních rolí rodičů, tímto tématem se zabýval výzkum *The Division of Labour Among European Couples: The Effects of Life Course and Welfare Policy on Value-Practice Configurations*. Narození prvního dítěte má určitý význam v uspořádání domácích činností a může se objevit určitý paradox mezi hodnotami, které vyjadřujeme a praktikami, které vykonáváme, zároveň zde hraje roli nastavení rodinné politiky, která může podporovat rodinu v rovnějším nastavení nebo může naopak tuto situaci stěžovat [Buhmann, Elcheroth, Tettamanti 2010]. Nejvíce času tedy trávíme domácími pracemi, pokud v domácnosti žije dítě do 4 let, kde se péče o děti stává i hlavní náplní dne, jak zjistili v *The Time Use Survey* [Lader, Short, Gershuny 2006: 28]. Celkově je obtížnější u kategorie rodičů na rodičovské dovolené vyčíslit domácí práce a péči o dítě, protože se v reálném životě tyto dvě roviny značně promíchávají. V péči o dítě hraje také výraznou roli, zda se jedná o všední den nebo o víkend, jak zjišťuje H. Maříková, kdy se rodiče očekávaně věnují více dětem [Maříková 1999: 64]. M. Vohlídalová dále píše, že když se zaměříme na konkrétní činnosti spojené s péčí o dítě, vidíme zde rozdělení činností, které většinou provádí ženy (např. péče během nemoci), ale objevuje se zde i výrazné zastoupení činností, ve kterých se podílejí oba partneři, jedná se většinou o každodenní činnosti - čtení pohádek, doprovod do školního zařízení a na kroužky,

---

⁶ V ČR ve většině případů bývá žena na rodičovské dovolené. V roce 2015 činili muži pobírající rodičovský příspěvek 1,8 % z celkového počtu příjemců viz příloha č. 2 této práce.

učení, hraní, kultura, společné trávení volného času apod. [Vohlídalová 2011: 41]. Otcovství se možná ještě nachází ve fázi, jak konstatuje P. Eerola, kdy vlastně zjišťujeme, co má tato role naplňovat, pohybuje se tak mezi péčí, výchovou a zabezpečením dětí [Eerola 2014], a to se může odrážet v těchto výzkumech, kde vidíme, že role otců v některých činnostech může dosahovat úrovně matek, ale některé činnosti stále zůstávají spíše mateřskou péčí.

Z provedených výzkumů můžeme pozorovat současné tendence rozdělování domácích prací mezi partnery, ženy sice stále zastávají větší množství domácích prací a péče o děti, což se projevuje také v tom, kolik času věnují těmto činnostem. Nemůžeme však říci, že se jedná o výlučnou sféru ženské práce, významnou roli zde hraje i zapojení obou partnerů. Do značné míry takové uspořádání odpovídá představám o rozdělení činností v domácnosti, kde se projevují tendence k rovnému rozdělování povinností, ale stále můžeme nacházet určité postoje, že některým činnostem by se měly věnovat spíše ženy.

4. Domácí práce a volný čas v rámci osobního života

Ve své práci jsem se zaměřovala na to, jak lidé vnímají domácí práce a pokoušela jsem se popsat, jaký k nim mají postoj, vzhledem k tomu, že domácí práce dáváme do protikladu k volnému času, který je založen především na svobodném rozhodování o jeho náplni a vyjadřuje naše osobní zájmy a hodnoty. M. Švirigová uvádí, že volný čas jako masová záležitost vznikl až v období průmyslové revoluce spolu s nástupem kapitalismu a ustanovil se jako „prvek, který má hodnotu“ v lidském životě [Švirigová 1966: 664]. V současnosti „žijeme poprvé v dějinách ve ‘společnosti volného času’“, je otázkou, do jaké míry si toto uvědomujeme a jak s tímto nově nabitým časem operujeme. V počátcích se vedly diskuze o tom, jak volný čas využít efektivně a zároveň tak, aby byl „sociálně a morálně užitečný“ [Petrušek 2006: 419, 423]. Dnes pro nás volný čas představuje většinou odpočinek, zábavu a možnost pro vlastní rozvoj či zdokonalení. Do budoucna můžeme předpokládat, že se význam volného času bude zvyšovat, co pro nás tedy představují domácí práce, ubírají nám volný čas?

4.1 Volný čas jako hlavní složka osobního života

„Osobní život nemůžeme ztotožňovat s rodinným životem, buduje se totiž samostatně, někde mezi dvěma velkými soustavami každodenních povinností, a to prací a rodinou.“ [Singly 1999: 94-103] Téměř bezpochyby je pro nás volný čas důležitou složkou osobního života, prostřednictvím něho dochází k sebe prezentaci, člověk je „sám sebou“, také představuje možnost, jak můžeme uniknout ze zdoluhavého a někdy stereotypního života, zároveň může být možností, jak dosáhnout osobního růstu, jak uvádí mimo jiné také M. Mattingly a S. Bianchi [Mattingly, Bianchi 2003: 999-1001]. To odráží i názor respondentky: *„Já si myslím, že je to i zdravý naučit se věnovat sám sobě a trošku i řešit i ten vztah a nějaký osobní volno, aby měl člověk a nezbláznil se z toho.“* [Edita]

Dostáváme se k otázce, co pro nás znamená volný čas a jak ho využíváme. Na volný čas můžeme nahlížet ze dvou hledisek, z kvantitativního a kvalitativního [Duffková, Urban,

Dubský 2008: 141-144], kvantitativní pojetí přináší reziduální definici volného času jako „toho, co zbude“ většinou po placené práci, na druhé straně se objevuje kvalitativní hledisko (normativní definice), které chápe volný čas jako činnosti, které se člověk rozhodl dělat ze své vůle a vykonává je pro ně samé. Předmětem výzkumů se stala také kvalita volného času, která může být vyjádřena jeho množstvím, který nám zbývá, ale i dalšími ukazateli - jeho využíváním, efektivitou a náplní.⁷ Obdobnou otázkou se zabývala také studie *Leisure Time in Modern Societies: A New Source of Boredom and Stress?* Jak z názvu vyplývá, autoři se zaměřují na to, jak využíváme nově nabitý volný čas a jakou má dnes podobu, zda se ve volném čase můžeme nudit nebo i pociťovat stres. Jejich základní zjištění odpovídá našemu očekávání, nejvíce časového stresu pociťují lidé, kteří tráví v zaměstnání více času a žijí v domácnosti s dětmi. Zároveň lidé kteří se cítili časový tlak, si přáli více volného času [Haller, Hadler, Kaup 2013: 413-414].⁸ V otázce kvality volného času hraje roli také jeho kontinuita při vykonání dané aktivity. Volný čas může být více fragmentovaný, jak poukazují M. Bittman a J. Wajcman, trvá krátkou chvíli, ale po delší dobu jelikož je přerušován. Naproti tomu stojí volný čas, který není přerušovaný, ten je pak vnímán jako cennější. V kontextu přerušovaného volného času se pak hovoří o domácích pracích a péči o děti, které

---

⁷ V dnešní době můžeme pozorovat určitý rozpor mezi tím, kolik máme volného času, a tím, jak tento čas využíváme, často zažíváme stres, nemáme čas a nebo něco nestíháme. Zajímavý byl poznatek autorů Marienthalu, kteří upozornili na to, že omezené množství volného času může mít také motivační funkci, a naopak jeho libovolné množství má za následek ztrátu potřeby jeho strukturace, tudíž může vést k tomu, že tento čas nevyužíváme lépe [Jeřábek 2014]. Na tento problém nalezneme mnoho odpovědí, jak lépe organizovat a zefektivňovat svůj čas. V důsledku jsou to rady, jak vlastně s našimi dny zacházet [How to Organize Your Time Wisely 2016; How to Develop Your Sense of Time 2016, HOW TO MANAGE YOUR TIME EFFECTIVELY, 27 Great Tips to Keep Your Life Organized 2007, MANAGE YOUR TIME 2013], všechny se zakládají na obdobných principech, nejdříve bychom si měli zmapovat čas a všechny denní aktivity s cílem sestavit si denní plán a rozvrhnout si tyto činnosti, s tím, že také určujeme prioritu aktivit (v případě domácích povinností si můžeme najít třeba pomoc zvenku). Klíčové je pak jejich dodržování, nemáme se nechat ovlivňovat vnějšími vlivy a podněty. Čas bychom také měli organizovat v určité míře, aby nám organizování nezabíralo mnoho času, to už by nebylo efektivní. Nakonec nesmíme zapomenout na odměnu po dobře vykonané práci. V důsledku by tento efektivní způsob života vytvořil z volného času čas organizovaný, což příliš nekoresponduje se slovem „volný“.

⁸ Autoři reflektují boom ve výzkumu štěstí a kvality života, kde je právě volný čas chápán jako významná a rostoucí doména z hlediska subjektivního vnímání kvality života. Velmi často nudu cítily pouze 4 % respondentů, často 8 % a někdy 26 %. Naproti tomu „time stress“ zažívá často 8 % lidí velmi často, často 20 % a někdy 32 %.

do něj mohou v menší či větší míře zasahovat. Volný čas můžeme také kombinovat s dalšími aktivitami, takže můžeme vykonávat zároveň více volnočasových aktivit najednou, nebo můžeme spojovat volný čas s nicneděláním, placenou i neplacenou prací nebo s osobní péčí [Bittman, Wajcman 2000: 172-173]. Toho můžeme v praxi dobře využívat, když děláme domácí práce, které nás neuspokojí svou náročností či náplní, můžeme přitom poslouchat hudbu, nebo sledovat filmy, apod. „(...) *Takže to propojuju, třeba jakože činnost v domácnosti, kterou bych mohla říct, mám ráda, je žehlení, že si říkám, jo dávají hezký film a u toho vyžehlím.*“ [Alena]

Výzkumy, které se zabývají skladbou dne a tím, jak trávíme volný čas, většinou vycházejí z deníků respondentů, kde vypisují své denní aktivity s časovým znázorněním, které jsou pak následně výzkumníky rozdělovány do čtyř základních kategorií - placená práce, neplacená práce, osobní péče (zahrnující stravování, spánek, aj.) a aktivity ve volném čase [Sayer 2005: 289] nebo obdobně contracted time, comitted time, personal time a discretionary time (free time) [Mattingly, Bianchi 2003: 1010]. Z takového rozdělení dne můžeme chápat, že domácí práce tvoří jednu složku každodenního života, na svém významu pak mohou nabývat především o víkendu, jelikož větší část lidí o víkendu nepracuje.⁹ Naše dny se ohraničují spánkem, kterým strávíme přibližně 36% dne [Lader, Short, Gershuny 2006: 23]. Dále pozorujeme, že dny mívají určité jádro, které vytváří hlavní aktivitu dne a ostatní činnosti je určitým způsobem obkreslují. V běžném dnu je hlavní činností placená práce přibližně od 8:00 hodin do 16:00 hod, což vyjadřuje obvyklou pracovní dobu či studium. S narůstajícím časem postupně dochází ke snižování času stráveného v zaměstnání, a dochází k nárůstu volného času. O víkendu již pracovní čas netvoří hlavní činnost dne a tráví tak méně respondentů. Větší roli zde hrají domácí práce a většina respondentů má také více volného času, který dosahuje období jako v pracovním dnu svého vrcholu okolo 20 - 22 hodiny. To naznačuje, že večery tvoří především tu část dne, kdy se věnujeme činnostem, které nás baví, nejsou náročné, nebo odpočíváme po celém dni. Téma večerů se objevovalo také v rozhovorech, večer už odkládáme nějaké aktivity na následující den a věnujeme se svým blízkým, z rozhovorů tato denní doba představuje čas, kdy se lidé sejdou po celém dni a tráví čas společností povídáním, nebo sledování filmu

---

⁹ Vycházím přitom z grafů označených jako příloha č. 3 a 4 této práce. Data pocházejí z roku 2005 a byly nasbírány ve Velké Británii [Lader, Short, Gershuny 2006: 2].

apod., což bychom mohli označit jako volný čas, jak bychom ho mohli chápat z jeho charakteristik.

„ (...) A tohle celý zabere tak do 8 do večera a po tý osmý tak jsme, buďto něco řešíme nebo jsme u televize a koukáme na něco nebo si povídáme. Ale spíš něco řešíme a tak, většinou je to spojený, řešíme něco u televize.“ [Dan]

„Přijdu domů kolem nějaké šesté, sedmé. Potom řešíme nějaké jídlo, spolu vaříme, neumyjeme to nádobí, to necháme na ráno.“ [Adam]

„ (...) takovej ten společnej čas, když jako je večer doma, tak taková dost klasika, to není to nic extra záživnýho no, dáme si večeri a počkáme, až jdou děti spát a popovídáme si a pustíme si něco kouknout v televizi.“ [Irena]

„ (...) tak máme balkonek, buď si jdeme na chvilku sednout na balkonek, pokecat, prostě co bylo v práci, jaký byl den, já se mu snažím být takovým tím rádcem, že fakt jako všechno pořešit, nebo se spolu podíváme na nějaký film ....“ [Helena]

Když se zabýváme strukturou našeho dne a tím, kolik času věnujeme jednotlivým aktivitám, odráží se zde dle očekávání náš věk, v jaké fázi života se zrovna nacházíme (především, jestli máme děti), zda máme zaměstnání na plný úvazek nebo částečný úvazek a samozřejmě naše osobní rozhodování apod. Předpokládáme, že nejvíce volného času budou mít mladí lidé bez dětí nebo lidé, kteří jsou již v důchodu. Opak tvoří rodiče, kteří tráví značně více času placenou a neplacenou prací a mají méně volného času oproti „nonparents“, viz např. L. C. Sayer [Sayer 2015: 298]. Z výpovědí respondentů můžeme pozorovat definované znaky, jak chápou svůj volný čas, pro někoho může představovat ten čas, kdy nejsme v placeném zaměstnání nebo ve škole, ale zároveň můžeme pozorovat náznak, že volný čas je spojen s koníčky, zálibami a konkrétními aktivitami, možná i trochu pocítujeme, že bychom ho mohli využívat lépe, ale to se pak odráží od dalších okolností - našich priorit, pracovního vytížení apod.

„ (...) já to vůbec jako nedělím na volný čas, ale na čas, kdy řeším něco pracovní zaměřené a kdy řeším všechny ostatní věci. To pracovní zaměřené věci řeším, když se dokážu soustředit a to je vlastně v rámci pracovní doby a ne vždy, a někdy i večer. (...) Ale volný čas na nějaké aktivity, tak to potom je něco, co mě baví, to znamená jako mám nějaké záliby. Tedy v tom volném čase se snažím realizovat ty záliby.“ [Adam]

„Volný čas no tak (...) je převážně to, co nejsem ve škole, za volný čas беру, když jdu sportovat, ven nebo kamkoliv jinam, když se nemusím věnovat škole. Defakto já do svého času počítám práce v domácnosti, když to tak vezmu, tak já rozděluju svůj volný čas na to, kdy jsem ve škole a kdy nejsem, kdy se musím věnovat škole a nemusím. Takže pokud se nevěnuju škole, že trávím svůj čas v rámci něco vařit, co pro mě není žádný utrpení, takže to taky můžu zařazovat do volného času.“ [Alena]

„No, asi, když se člověk tomu, co má jakoby rád, nějaký výlety, na kolo, na inliny nebo i sport, to je volnej čas.“ [Emil]

„Čas, když nejsem v práci a kdy mám čas na, na to, co mě baví nebo na lidi, co mám rád.“ [Hynek]

„Odpočinek, odpočinek, jediné odpočinek, bohužel.“ [Gabriela]

Můžu se zeptat, co většinou tak děláte ve volném čase? „No, právě ono, protože člověk většinou ve finále stejně skončí u toho, že něco uvaří, támhle udělám, jenom tohle uklidím a ve finále je 12 hodin a já jedu pro děti, ale nevím, ráda se sejdou s kamarádkou na kafe, občas si zajdu zacvičit, není to nic převratného, ani nemám nějaký jako koníčky, který bych měla nějak časově náročný, fakt spíš něco takového, že si člověk odpočine, občas si něco přečtu, jako víceméně člověk žije tou jakoby péčí o tu rodinu, jako není to nějak, že bych měla nějaký velký zájmy, který by mě jako zabraly tři dopoledne v tejdnu, to určitě ne no.“ [Irena]

U posledního výroku respondentky už můžeme vidět, že v praxi dochází k tomu, že domácí práce mohou „koordinovat“ náš volný čas.

Ovlivňují domácí práce volný čas? „Ne, to si myslím. To se netýká volného času, víš co, to si myslím, (...), to je jako režie, to je jako samozřejmá věc.“ [Adam]

4.2 Domácí práce, režie volného času

Zjišťujeme, že nacházíme rozdíl ve vnímání domácích prací jako je úklid, nakupování a další činnosti týkající se materiální formy zabezpečení domácnosti oproti péči o dítě, která bývá také zahrnována mezi domácí práce. Zřejmě zde nalezneme hranici, kdy vnímáme péči o členy rodiny jako práci, když například dítěti pereme, vaříme a uklízíme po něm apod. oproti činnostem, které jsou více spojené s volným časem a zábavou, jako je hraní, výlety aj. Když se podíváme na domácí práce jako celek

postoje k nim jsou rozdílné. Na jedné straně můžeme pozorovat určitou nevoli, na druhé straně můžeme pozorovat, že to nemusí znamenat nelibost, ale člověk je „nějak“ dělá a nepřemýšlí nad tím, jestli ho to baví nebo ne. Domácí práce můžeme vnímat také jako povinnost nebo starost, to se zřejmě nejvíce projevuje v období, kdy člověk nestíhá a domácí práce jsou pak jen další činností, kterou se musí zabývat nebo naroste množství této práce tak, že přesahují určitou hranici, kolik času bychom jim chtěli věnovat, mohou se tak dostat do rozporu s představou o našem volném čase.

„No úplně no, nemá prioritu úklid. No nemá, protože pak člověk je otrokem, protože jenom chodí do práce a ještě o víkendu, aby uklízel. No my jsme ten čas radši věnovali tomu třeba společným, že jsme někam jeli, nebo jsme strávili nějaký čas, ale ten úklid neměl tu prioritu asi úplně. Samozřejmě tam musí být nějak rozumně čisto.“ [Edita]

„No, já nevím, mě na tom něco nebaví, ale to není o tom, jestli jsem ženatej nebo jestli mám dítě, to je prostě moje rozhodnutí. Tak je to nezábavná činnost jakoby, jako nic mi to nedává, kromě tý čistoty. Není to koníček, je to prostě povinnost.“ [Dan]

„No tak asi, jako bavěj, baví mě vařit, baví mě pít, baví mě starat se o zahradu, ale zbytek asi jako klasika, jako že bych se nějak rozplývala nad žehlení, luxováním a vytíráním, ale rozhodně to asi není, že bych to dělala s nějakým odporem, že bych se na to dva dny připravovala, že půjdu vytřít, tak to taky ne.“ [Irena]

„Vždycky mě to bavilo, to nemůžu říct, že by mě to nebavilo, akorát že jsem z toho už unavená, jinak nemůžu říct, že by mě něco nebavilo, to vůbec.“ [Gabriela]

„ (...) manžel vždycky byl takovej, že ten radši prostě fakt uklidí, než abychom šli ven, já zase radši půjdu ven a řeknu si, ježiš tak to uklidit můžu až zítra, jo že, že spíš si dáváte takový ty věci, který jsou pro vás podstatnější no.“ [Helena]

Ženy většinou mívaly kladnější postoj k domácím pracím, i když je většinou neuvádějí přímo jako svůj koníček, ale vyjadřují se tak, že jim ta práce nevadí, že s tím nemají problém, ale i zde jsou samozřejmě výjimky. Dalším faktorem je věk, u mladších respondentek jsem v rozhovorech našla určitý druh odlišení od této „ženské“ role ve smyslu nejsem „domácí puťka“ nebo nejsem „taková, že bych pořád někde uklízela a sbírala každý snítka prachu“. To může také vyjadřovat to, že domácí práce ztrácejí svůj vysoký status, kterého dosáhly v polovině 50. let v Americe, kde docházelo

k přehodnocení významu domácích prací, jak popisuje autoři studie *Is Anyone Doing the Housework?* [Bianchi, Milkie, Sayer, Robinson 2000].

Vaření byla jedna z činností, která se v rozhovorech odlišovala od ostatních činností v domácnosti, i když zabírá poměrně mnoho času a jeho opakováním je zřejmě jednou z nejčastějších prací doma.¹⁰ Když se podíváme na moderní vaření, mohli bychom ho označit přívlasky jako chytré, rychlé, barevné, zdravé a kreativní, což může být také jeden z důvodů, proč respondenti uváděli jako svojí oblíbenou činnost v domácnosti. „Každý den, vařím každý den, to mám ráda, ráda i pečtu, vařím, baví mě to.“ [Františka] Můžeme však pozorovat, že se jedná o činnost, kdy nevaříme pouze pro sebe, ale i pro druhé, což má také svůj význam. „Nebaví mě moc vařit, prostě nevím, nebo takhle vařit pro sebe mě nebaví, vařit pro dva nebo pro někoho dalšího, to mě třeba baví, ale nebaví mě totiž vařit si pro sebe, ne zbytečný, ale takový nevím, nevyužitý.“ [Emil] Stravování z celkového pohledu hraje i určitou roli v rodině, většina svátků a oslav je spojena právě s jídlem. Zároveň se jedná o jeden z „rituálů“, u kterých se rodina či partneři schází a tráví společně čas. Také v mediálním prostředí se vaření stalo oblíbeným tématem, o vaření nalezneme mnoho pořadů, na sociálních sítích zveřejňujeme fotky jídla apod. „No asi je to podmíněný i téma pořadama, to vždycky vypadá tak chutně a člověk má chut', když si to člověk vaří sám, tak má z toho takovou radost.“ [Dan] „Já vařím, nevím, jestli rád, rád jím, takže když chcu rád jíst, tak musím si rád vařit ....“ [Filip] Vaření tedy může spojovat také radost z jídla i z dobře vykonané práce, vidíme jasný výsledek, který může získat ocenění ostatních, čímž se může odlišovat od jiných domácích činností, které takovou oblibu nezískaly.

Významným prvkem k postoji k těmto pracím se tedy jeví viditelnost provedení, určitý výsledek nebo i radost ze svého výkonu.

---

¹⁰ Odráží se zde odstup od doby, kdy jsme nakupovali jídlo „v prášku“ nebo polotovary a do popředí se dostává domácí jídlo, což zvyšuje čas, který nám měli tyto výrobky ušetřit. S tím souvisí také nakupování, kde dochází ke změnám v uvažování nad tím co a jak nakupovat. Součástí nakupování se tak stává čtení obalů a ochranných známek u potravin, zabýváme se tím, ve které zemi byla potravina vypěstována nebo vyrobena, jaké životní podmínky mají lidé pěstující potraviny, nebo i samotná zvířata.

„(...) baví mě mýt okna, (...) ne že bych je chtěla mýt jakoby každé měsíc nebo no, pro mě tak dvakrát do roka, standart, to stačí. To mě baví, protože pak je vidět ten výsledek, (...) Ano, sekání trávy mě taky baví, protože je vidět, že je posekáno. To mě taky baví.“ [Cecílie]

„Já zas rád, nevím, třeba jsem montoval světlo, tak jsem z toho nebyl do stropu, když jsem přidělal světla do stropu, tak jsem z toho měl radost, že jsem si to přidělal sám, takový vnitřní uspokojení.“ [Emil]

V protikladu k viditelnosti odvedené práce se jasně staví prach, který může představovat „nekonečný boj o dokonalost“, který často prohráváme slovy respondentů: *„To mě taky nebaví, protože to je furt dokola, člověk utře, projde a je to tam znovu, pak prostě rezignovat.“ [Emil]* *„Mě nebaví utírat prach (...) Já v tom jako, já vím, že je to potřebné, ale nevidím v tom smysl, protože ten prach se tam objeví okamžitě. To mě fakt jako nebaví“ [Adam]*

Je otázkou, zda se nároky na úklid domova zvyšují. Na jedné straně můžeme vidět jasné ulehčení práce prostřednictvím technického pokroku, na druhé straně se však vytváří jakýsi požadavek na hygienické domovy s cílem „zničit všechny bakterie“, což s sebou přináší také velké množství chemických přípravků, které v domácnosti skladujeme, práce s nimi je jednodušší, rychleji dosáhneme lepšího výsledku, avšak tvoříme z domova místo, kde musíme děti před těmito prostředky chránit a zároveň nás to vede k tomu, že tuto činnost často opakujeme, protože chceme zajistit určitý standart čistoty. U praní prádla se nám daří snížit čas na minimum díky pračkám a sušičkám, na druhou stranu je tu však požadavek na čistotu a zachování prádla, takže třídíme oblečení na několik skupinek podle typu a barvy prádla, teploty praní, množství otáček aj. V mytí nádobí nám pomáhají myčky, ale množství nádobí se znásobují, možná také tím, že víme, že ho za nás umyje „někdo jiný“. Dalším příkladem může být případ, který popisuje T. Chapman, že některé práce jsme i přesunuly do sféry volného času, dnes již máme často zajištěné topení skrze plynové nebo elektrické kotle, což nám prakticky nezabere téměř žádný čas a nepředstavuje žádnou práci, na druhou stranu jsou však stále oblíbené krby [Chapman 2003: 101-102], kdy „otevřený“ oheň symbolizuje chvíle pohody, když tedy jdeme zapálit krb, nevnímáme to jako práci, kterou musíme vykonat, ale spíše jako odměnu na konci dne či týdne.

„(...) zapálenej krb, to máme skoro každej den, dítě v pokojíčku, který jsme konečně dali spát a máme dobrej pocit z toho, že byl hezkej(den), že jsme zažili něco pěknýho, dáme si skleničku vína, dáme si pohodu, prostě doma s partnerem, hezkou atmosféru, žádný problémy.“ [Edita]

V rozhovorech jsem se setkávala také s tím, že muži nějaké činnosti neovládali nebo je nevládali v takové kvalitě jako žena, což můžeme chápat jako přenos určitých stereotypů nebo otázku zkušeností a praxe, takže i to pak může mít vliv na celkové vnímání těchto činností.

„Ne, jakože, ne že bych nevěděl, ale že to neumím tak kvalitně například jako moje partnerka. Když to vidím, jak to ona dokáže, tak dokonalost, například v tom žehlení, to je šilená věc, a já to tak nedokážu (...) Já dokážu dát pračku, ten proces jako zvládám. Ale například to věšení toho prádla, že u nás je ještě terasa nebo co, já to fakt jako nevím a potom ještě uspořádat ty věci na ty šňůry, protože já to dávám pocitově a ona to dává, tak že jako, když něco děláš rutině, tak uspořádáš tu pračku jako dáš na jednu, na jeden sušák. Já to. To já neumím, já to dám tak, že jako mně něco nevyjde nebo dám pryč z té šňůry.“ [Adam]

„No, mě v podstatě baví všechno, ale všechno mi to trvá násobně dýl než manželce. Manželka už je na to tolik vycvičená, ta to má za poloviční čas než já, takže když na to přijde, tak já klidně i vyluxuju ten byt, ale trvá mi to dvakrát tak dlouho a ještě manželka mi řekne, že to není správě udělaný, že to musí přejet.“ [Gustav]

Vidíme, že se zde projevuje i „ekonomické“ hledisko rozdělení domácích prací, vykonává je ten, kdo to zvládne rychleji a lépe, tím nám může zbývat více času pro společné trávení času podle našich představ. Domácí práce bývají charakterizované jako „neviditelné“, to může být způsobeno faktorem, že je vykonáváme, když druhý člen domácnosti například není doma apod. a tuto práci nevidí. „(...) není to až tak rozdělený podle činností, spíš je to rozdělený podle denní doby. Že třeba, já když ráno vstanu dřív, tak naházím věci do myčky, zapnu myčku a přichystám snídání a manželka potom přebírá tu šichtu v tu další hodinu.“ [Gustav] Časové hledisko v rozdělení domácích prací hraje také roli, tyto činnosti může vykonávat ten, který chodí dříve z práce apod., abychom pak měli společný čas, který už domácí práce nebudou narušovat. Rozdělení domácích prací představuje i své výhody, pokud zrovna

nemůžeme danou činnost vykonávat, partner nás může zastoupit a pomoci. Zároveň, pokud nějaké činnosti neovládáme, druhý je může vykonávat místo nás a po vzájemné domluvě se může každý věnovat práci, která je mu bližší. Zároveň je mnohem efektivnější, když se na pracích podílejí oba partneři, protože to pak může vést k rychlejší cestě za volným časem. Můžeme si najmout chůvu či pomoc na úklid, což přináší úsporu času, ale i finanční náklady, a ne pro všechny jsou proto tyto služby dostupné.

Na druhou stranu můžeme pozorovat i pozitivní prvky domácích činností, „i když jsou někdy vnímány jen jako ‘tupá povinnost’, mohou na druhou stranu vyjadřovat způsob, jak ovládnout vlastní území a stvořit si vlastní svět“ [Lipovetsky 1997: 276]. Domácí práce mohou také představovat příležitost k rozvoji skills, kreativitě a navazování vztahů mezi členy rodiny¹¹, jak uvádí T. Chapman [Chapman 2003]. Zároveň svou jednoduchostí a mohou také představovat rutinu, u které člověk „vypne“ nebo jen tak přemýšlí, jak píše J. Fram ve svém článku *Doing housework is good time to think*.

„(...) Ale ráno to je hrozně dobrá činnost, protože je takové monotónní, a je to tak strašně automatizované, že každý jako tam není co, (...), já při tom přemýšlím, co budu dělat, co musím stihnout, co začnu. [Adam]

„Jako co teď mi hodně pomáhá, abych se třeba odreagovala od práce, tak já na tom baráku furt řežu dříví, strašně mi to pomáhá, i když jsem z toho pak zničená, ruce mě bolí, všechno, tak řežu dříví a to mě fakt baví. Teď jsem se naučila i sekat sekyrkou (...) protože mi nefungovala pila a já jsem potřebovala něco rozříznout na půl, takhle a to mě strašně bavilo.“ [Cecílie]

V následujících odstavcích se zaměřím na péči o děti, jelikož se zde jeví jako hlavní faktor omezení osobního volného času. „To maximize temporal autonomy and

---

¹¹ Zajímavé je, že s dětmi často vykonáváme domácí práce, často nemusí být negativního charakteru. Třeba pečení může vyjadřovat činnost, která děti baví, protože přitom něco tvoří, může se těšit na výsledek a dělá něco společně s rodiči či prarodiči, zároveň se učí základním dovednostem a je rádo, že pomáhá. Možná v návaznosti na tuto skutečnost na trhu nacházíme velké množství hraček pro děti, které jsou spojené právě s domácností - kuchyňky, dílny, ale i žehličky, pračky aj.

discretionary time, people should: marry but never have children¹², if they have children, never divorce, and maybe consider moving to Sweden“ [Goodin, Rice, Parpo, Eriksson 2008: 263]. Takto trochu s parodií shrnují autoři návod, jak dosáhnout vysoké autonomie a nevázaného (volného) času, vidíme zde, že klíčovou roli hraje skutečnost, zda máme děti, proto jsem se v této části práce zaměřila mimo jiné na otázku, jestli by si dokázali muži/ženy představit, že by byl na rodičovské dovolené otec, tato odpověď je pro mě důležitá, jelikož podle mého názoru dobře ilustruje jádro problematiky, kdy ženy většinou zůstávají na rodičovské dovolené a tím pádem se na ně přesune větší díl péče o dítě i celou domácnost, a mohou se tak snáze dostat do konfliktu s volným časem. Uvádím zde vybrané názory mužů, které mají toto rozhodování před sebou, nebo už s ním mají zkušenost. Do určité míry můžeme pozorovat, že se rozhodují jakoby až po vyřešení „ženské otázky“. Významným faktorem v této problematice je příjem ženy, v odpovědích však také můžeme najít určité vymezení proti tomu „být doma“ a radši chodit do práce.

„Určitě. Jako určitě si to dokážu představit. Ale zas si nedokážu úplně představit tu situaci, která by k tomu vedla. Jako není to pro mě nepředstavitelné, ale myslím si, že jako já bych se na to těšil, nebral bysem to, nebral by sem to že, jakože musím být doma, že to. Kdybych věděl, že to mé partnerce pomůže.“ [Adam]

„ A na mateřský si to nedovedu představit vůbec, radši budu chodit do práce.“ [Cyril]

„(...) Já myslím si, že je to hodně o nervy, no. Já bejt, člověk musí bejt klidnej a já bych to nezvládl byl zavřenej každej den s dítětem, v tomhle, v tom to má manželka těžký no“ [Dan].

„Nevím, mně to přijde, nevím, prostě když má bejt někdo na rodičovský dovolený, tak tam má bejt jako ženská, že se jako, at' už z jedny strany, aby si ulevila po tom celým devítiměsíčním prostě, co si nosila děcko, (...) už to tak odjakživa bylo, že jako má ženská být na dovolený a chlap vydělával peníze ... Jako možná to může bejt fajn jako na rodičovský dovolený, ale jako nevím, jako hlídat to dítě celej den, já nevím, nevím, takový divný mi to přijde, nevím, jestli by mě to bavilo“ [Emil].

---

¹² K obdobnému výsledku došli také ve studii *Marriage and Children as a Key to Happiness?*, kde hraje roli manželství, ale přítomnost dětí se zde neprokázala [VANASSCHE, SWICEGOOD, MATTHIJS 2012: 518-519].

„Jo, jo jo jo, ale jenom jsme řešili peníze (...) můj příjem přeci jenom vystačí na to, abysme uživili dvě děti a dva dospěláky a kdyby to bylo obráceně (...) což což byl ten faktor proč jsme se rozhodli tak, jak jsme se rozhodli. Já bych, já bych určitě chtěl“ [Gustav].

Na druhé straně stojí názor ženy, který může být v tomto rozhodování klíčový, samozřejmě zde hraje roli dohoda obou partnerů, ale z rozhovorů je patrné, že ženy vnímají volbu jako své vlastní rozhodnutí, jako významným prvek se zde objevuje pracovní kariéra žen.

„Já. Protože za prvý jako nevím, chci si to užít, protože ty děti opravdu miluju.“ [Alena]

„No jakoby, upřímně bych byla radši doma já. Kdyby to bylo z důvodu těch peněz, je to jasný, že bychom si to nějak rozdělili, že část bych byla doma já do té doby, dokud by to bylo nezbytně nutný, Jako radši bych byla doma já, ale kdyby to byla potřeba kvůli těm penězům, tak nejsem proti.“ [Barbora]

„Jo, to určitě. Jo, to plánuju být doma já (...) No, jelikož můj přítel má větší příjmy, tak by bylo škoda o ně přijít. A je teda mnohem šikovnější a to v takovém stabilním oboru.“ [Cecílie]

„(...) přišlo mi dobrý chodit do tý práce a zároveň mít vedle sebe to dítě, nechtělo se mi přijít o tu práci a nemohla jsem si to dovolit a zároveň jsem ani nechtěla. Ale na druhou stranu ten partner zase pochystal doma dítě a naučil se všechny ty práce a výsledkem toho bylo, za prvý, že má vztah s dítětem a za druhý a že to dítě má vztah s ním, což si myslím, že je hrozně důležitý.“ [Edita]

V počátcích zapojování otců do chodu rodiny otcové přispívali právě skrze organizaci volného času, současná otcovská role by však měla „naplňovat nejen roli živitele, ale ve stále větší míře i představu pečovatele“ [Fafejta 2012: 243-245]. Můžeme se setkat s tím, že otcovská péče je stanovena jako „doplňující“ na pomoc ženě, když se vrací z práce a žena si tak potřebuje odpočinout, vytvořit si čas pro sebe apod., jak uvádí O. Hauser [Hauser 2015], to vede k tomu, že mezi partnery může docházet také k rozdělování volného času. Právě tím, že otec převezme část péče vytvoří tak prostor pro osobní čas pro matku a naopak. Zde se pak projevuje určitý prvek individuality, protože zatímco jeden z rodičů pečuje o dítě, druhý má možnost „vyřešit si svůj koníček“. Z rozhovorů s otci jsem zjistila, že je jejich běžnou denní náplní péče o děti,

ale ta se odvíjí od jejich pracovní doby, která má svůj význam právě v tomto rozdělení. Když na sebe vezmou odpovědnost za finanční zajištění rodiny, je zřejmé, že nemohou věnovat tolik času péči o dítě, ale i přesto si tvoří určité „rituály“ či každodenní společné činnosti, z tohoto pohledu pak i oni tráví svůj volný čas po práci spolu s dětmi, v rámci rodinného prostředí.

„Ráno vstáváme, já nevím, v půl sedmý, snídaně, většinou, odvedu malou do školky a což, já nevím, na hodinu záležitost, v půl devátý bývám v práci, jsem tam do pěti, plus minus. Pak pospíchám rychle domů a pak máme večeři v 6, v 7 je čištění zubů, večerníček, v 8 uspávání dětí.“ [Gustav]

„V půl 12 chodím do školky pro malou a okolo 12 ji uložím a někdy i sebe. Pak až vstávám s ní buď jedu pro Moniku do práce nebo až v 6. A to si pak s malou hraju a nebo když je přijatelné počasí jdeme ven, sem tam ji pustím na PC pohádku.“ [Cyril]

„ (...) vracím po šesté, mezi šestou a sedmou domů a pak jsem doma a hraju si chvíli s malou, s Anetou prohodíme pár slov a pak uspávám tu malou. Takovej ten režim každodenní, jako vykoupat malou, Aneta nakojí a já pak většinou uspávám.“ [Dan]

4.3 Domácí práce a volný čas, slučitelné prvky soukromého života?

Volný čas a domácí práce se na první pohled jeví jako dvě zcela odlišné kategorie života. Domácí práce znamenají práci a povinnost, oproti volnému času, který se vyjadřuje spíše zábavou, odpočinkem a koníčky. Obě tyto sféry však mají i společné body a dochází také k jejich průniku. Domácí práce nejsou spojovány s prací výdělečnou (stejně jako volný čas), jsou však určitým druhem povinností a jejich provozováním získáme určitý výsledek či užitek, čímž nekorespondují s běžnými aktivitami ve volném čase, které jsou vykonávány „jen pro ně samé“. Ve zjednodušeném pojetí je možné rozlišit denní čas podle zaměstnání na čas pracovní (ve smyslu provozování výdělečné činnosti) a nepracovní, jak uvádí Šafr a Patočková. „Nepracovní čas“ lze dále dělit na čas volný a vázaný, vázaný čas se již pojí s určitými povinnostmi [Šafr, Patočková 2010: 21-22]. Zde bychom již mohli najít i domácí práce, z tohoto členění je však patrné, že jejich postavení je specifické. V tomto smyslu již získáme jasné vyčlenění volného času, který nám již nekoresponduje s domácími pracemi. V praxi to však nemusí a zřejmě také není přesně vnímáno, například když se podíváme na výsledky CVVM [Šamanová 2010], zabývajícími se způsoby trávení volného času, zjistíme, že se tyto dvě sféry do určité míry prolínají, význam zde bude mít i samotné vnímání a postoj k domácím pracím ze strany respondentů. Volný čas zde byl definován jako čas po návratu z práce, po nutných nákupech, po vykonání nutných domácích prací a po splnění ostatních každodenních povinností. Roli zde hrálo zřejmě slovo „nutné“ a to, co vykonáváme nad takto stanovenou hranici, již chápeme jako způsob, jak trávíme volný čas. Když se pak podíváme na samotné trávení volného času, které je stanoveno výčtem mnoha aktivit podle odpovědí respondentů, nalezneme zde mimo jiné například domácí práce, péče o domácnost, kutilství, drobné opravy v domácnosti, péči o domácí zvířata nebo i nákupy. Zajímavé je mimo jiné zjištění, jaký je profil volného času¹³, který byl rozdělen do tří klastrů, a to „domácký“ způsob života, aktivity mimo domov a „ženská“ kultura [Šafr, Patočková: 2010]. Přitom „aktivní“ volný čas (mimo domov) představuje zřejmě sféru, která je spojena s obdobím „před dětmi“, jelikož děti strukturují náš čas, dochází k tomu, že přizpůsobujeme svou pracovní dobu rodičovství, abychom se mohli věnovat dětem, pozvolna tak můžeme

---

¹³ Zdroj: ISSP 2007, N = 1188 (listwise). Metoda hlavních komponent (PCA), vstupní maticí jsou průměry z-skóru frekvenčních škál (v grafu 3); vysvětleno 98,1 % variance (1. dimenze 63,7 % a 2. dimenze 34,5 %) [Šafr, Patočková: 2010].

přecházet do „domáckého“ způsobu života. Rodičovství znamená jednu z dalších fází našich životů, má výrazný vliv na množství volného času, což dokazují i výzkumy, ale ne vždy to chápeme v čistě negativním smyslu, přichází to jako „další vlna“, která s sebou nese i jiné priority v životě.

„Já už v tom žiju nějaký pátek, tak už mi to ani tolik nepřijde jo, ale kdybych se na to podíval svýma očima v pětadvaceti, tak tak bych si to nedokázal představit, že to je, že to je opravdu náročný a že ti to úplně přeskládá priority jo. Když jseš sama a staráš se jenom sám o sebe, tak to můžeš přizpůsobit tomu, jak to vyhovuje tobě, když máš jedno dítě nebo potom druhý, tak tak už máš ten svůj život tak, aby se i voni cítili nějakým způsobem dobře v tom prostředí.“ [Gustav]

V rozhovorech jsem se tedy orientovala také na to, jak jsou se svým nastavením partneři spokojeni. Mohli bychom očekávat, že když nastavení není rovnoměrné, může to ve vztahu vést k nespokojenosti, protože tak jeden z partnerů tráví více času právě domácími pracemi oproti druhému, to se však úplně nepotvrdilo, i když v některých případech na sebe ženy převzaly větší míru odpovědnosti za domácnost¹⁴, ne všechny byly nespokojené. Mohli bychom usuzovat, že to souvisí se širšími okolnostmi, například, jak časově náročné máme zaměstnání, se stresem, zda máme rodinné nebo i osobní problémy nebo prostě s tím, že se „domácí život“ stal základním prvkem našeho dne, od kterého se nemůžeme určitým způsobem odvázat a realizovat tak naše záliby, koníčky nebo si odpočinout, což se může být například případ, kdy jeden z rodičů převezme celodenní péči o děti a domácnost.

„Ne, nejsem. No, já nejsem spokojená vůbec, protože já jsem někdy až nešťastná, z té práce mý a od té se to jako odvíjí, že vlastně já hodně musím pracovat a tím pádem jsem strašně unavená a potom mi všechno utíká, ten život mezi prstama a už nejsem schopná prostě ničeho.“ [Gabriela]

„Ale mě to, víte co, já jsem právě, já jsem od začátku (po narození dítěte) nějak pracovala, vlastně tím, že jsem měla hodně práce, takže změni Vám to život samozřejmě, ale jako na druhou stranu, víte co, je mi třicet a já se opravdu, já potřebuju žít i svůj život, já se fakt postupně snažím, to neznámá, že bych dítě nemilovala, ale snažím se prostě taky žít trochu svůj život. [Helena]

---

¹⁴ Ženy mohou pociťovat větší míru podílu na řízení a organizování domácnosti, což se může projevuje také tak, že muži spíše participují na domácích pracích a nedochází z jejich strany k monopolizování činností [TREAS, TAI 2012: 1109-1110].

Jak už víme, v současné době došlo a stále zřejmě dochází ke změnám v rozdělení prací mezi partnery. Stále však vidíme tendence k zaujímání určitých činností ženami nebo naopak muži, od klasické industriální společnosti se však odlišujeme tím, že „Tyto rozdíly *nejsou* etablovány a považovány za přirozené a věčné“ [Šubrt 2007: 226]. Dnes je takové rozdělení předmětem dohody partnerů, i když můžeme pozorovat, že v určité míře přetrvávají určité stereotypy. Vliv na takové rozdělení mají i socioekonomické změny ve společnosti, tím jak se zvyšovaly počty odpracovaných hodin v zaměstnání žen, tak se se zvyšoval i čas, který věnovali muži péči o děti nebo i domácnost, jak uvádí studie [Gordon, Whelan-Berry 2005; Press, Townsley 1998]. Na druhé straně M. Fafejta uvádí, že nároky na otce se v tento moment začaly zvyšovat, protože z nich nikdo nesejmul povinnost být živitelem, to ilustruje úryvkem z Příručky pro tatínky, kde se popisuje, jak by měli muži maximálně využívat svůj čas, v práci nasadit maximální tempo, aby nemuseli pracovat přesčas, aby využívali k práci i dobu strávenou ve vlacích a jiných dopravních prostředcích, a mohli se tak věnovat rodině [Fafejta 2012: 244, 248]. Stejně uvažování však nalezneme i na straně žen, ideologie „dobré matky“ už nevyklučuje angažovanost v placené práci, ale od matek se očekává, že budou primárně splňovat roli „caregivers“, ne primárně „earners“ [Sayer 2015: 297]. Z muže tedy nebyla sejmuta role živitele rodiny, ale zároveň je na něj kladen požadavek, aby byl také pečující otcem a věnoval se domácím činnostem. Na druhé straně jsou pak zobrazovány problémy žen, spojené s tím, že nedosahují tak vysokých pozic jako muži, protože z nich nikdo nesejmul roli matky a pečovatelky o domácnost¹⁵. Problematika volného času však v tomto pojetí stojí trochu stranou, jakoby se předpokládalo, že po založení rodiny bude hlavní sférami života právě rodinná a pracovní stránka. Můžeme však předpokládat, že vzhledem k současnému významu volného času a jeho rostoucí tendenci, se bude více projevovat rozpor mezi volným časem a právě domácími pracemi, to také můžeme pozorovat na skutečnosti, že se

---

¹⁵ Na jedné straně můžeme pozorovat názory, které představuje např. U. Beck, který konstatuje, že došlo k velkým změnám v oblasti sexuality, práva a vzdělání žen, celkově jsou to pak změny spíše ve vědomí a na papíře, jelikož naproti nim stále stojí kontaktní povaha chování a situací mužů a žen, což může vést v některých případech i k určitému paradoxu, kdy mladé ženy dosáhnou stejného vzdělání a uvědomují si svoji situaci, očekávají větší rovnost v zaměstnání, ale i v rodině, jejich očekávání však mohou narážet na protichůdné tendence trhu práce a chování mužů [Beck 2004: 162]. Na druhé straně bychom v tomto rozdělení mohli hledat vzájemnou spolupráci partnerů a jejich doplňování. V ideálním případě může jeden z partnerů podporovat toho druhého v jeho zaměstnání (tedy i zabezpečení rodiny po finanční stránce), tím, že na sebe převezme chod domácnosti, ten mu pak pomáhá s chodem domácnosti.

odkládá věk, kdy zakládáme rodinu, protože možná předpokládáme, že pak už bude náš život více situován do rodinného života.

---

5. Závěr

V současnosti již domácí práce nepředstavují zcela výlučnou sféru žen, roste počet mužů, kteří se těmito činnostem také věnují, což souvisí mimo jiné také se sociálně-ekonomickými podmínkami, kdy ženy tráví více hodin placenou prací, a tím dochází k určitému vyrovnání povinností mezi partnery. Stále však přetrvávají určité tendence, které připisují některé činnosti přímo mužům nebo ženám, což se projevuje i v jejich rozdělení. Rozdělení domácích prací může představovat efektivnější zpracování těchto činností, zároveň rovnější nastavení může vést ke spokojenějšímu partnerskému vztahu. Velkou změnou prošlo také otcovství, které dnes bývá označováno právě přívlastkem aktivní, tato péče se však často odvíjí od pracovního vytížení otců, přesto však dochází k nejvýraznějšímu zapojování mužů do rodinného života. Současná doba klade velký důraz na volný čas, který označuje za jednu z hlavních charakteristik osobního života, skrze něj může docházet k seberealizaci, sebe prezentaci, představuje však také možnost, jak rozvíjet své dovednosti či znalosti. Pojem volný se pak staví do protikladu k času vázanému, který se spojuje s povinnostmi, čímž se právě distancuje od volného času, zde již nacházíme domácí práce. Volný čas stejně jako domácí práce představuje strukturální prvek našeho dne, domácí práce jsou však postaveny do opozice k volnému času, protože nastupují po placené práci a přes jejich vykonání teprve dosáhneme volného času, dochází tak ke zkracování času, který můžeme věnovat volnočasovým aktivitám. Ke konfliktu dochází nejvýrazněji v období, kdy pracujeme a máme malé děti, které tvoří další strukturu našeho dne a svůj volný čas přizpůsobujeme právě péči o děti, to může vést k tomu, že se mohou změnit naše priority ohledně trávení času, stále je zde však kladen význam na osobní stránku volného času, kdy se člověk může oprostít od práce, ale i od rodinného života. Když se hlouběji zaměříme na spojení volného času s domácími pracemi, můžeme zde najít určité společné prvky (provozujeme je mimo pracovní dobu, jsou do určité míry našim svobodným rozhodnutím, nejsou placené apod.), dohromady tvoří soukromou sféru našeho života, kde se pohybujeme mezi povinnostmi, odpočinkem a zálibami. I v rámci domácích prací můžeme najít aktivity, které nás baví, přinášejí nám užitek a pocit z dobře vykonané práce, zároveň mají určitý „stmelovací účinek“, jako je vaření, protože vytvářejí možnost pro trávení volného času s rodinou, velmi často se všichni setkáváme u společného jídla. Na druhé straně jsou zde činnosti, které bychom za trávení volného času neoznačili a představují

pro nás jen další povinnost. Pokud žijeme v rodinném uspořádání, tak se zřejmě zcela nezbavíme domácích prací a péče o děti, i když bychom si mohli najít pomoc zvenku. Stále zde zůstává určitý sociální charakter domácích prací v rámci rodiny.

SUMMARY

Contemporary, due to social-economic conditions in society, housework is no longer only women's domain but men tend to become more involved as well. Division of housework between partners can lead to more efficient use of time and balanced division can bring some satisfaction into the relationship. Fatherhood has also underwent a major change, despite their workload, fathers actively participate in family life. Nowadays, there's an emphasis on free time, which is one of key elements of personal life. It represents an opportunity for self-fulfillment and self-presentation, but also to improve skills and knowledge. On the other hand, free time, or leisure time, is in contrast with duties and domestic chores. Free time, together with housework, represents a portion of our day. However, the housework is in the opposition to the free time, because it's something we do after a paid work and only when we finish it, we reach the free time. This conflict becomes more audible when we work and have small children who take up another portion of our day. Then, we adjust our free time to childcare, but the personal aspect of the free time remains significant. The free time becomes relief not just from work, but also from the family life. After all, we can find pleasant activities even among the housework, which bring us benefits and satisfaction of job well done. They can also create an opportunity for the family to spend time together, cooking being a good example.

6. Literatura a zdroje

- American Time Use Survey Summary*. 2015. Bureau of Labor Statistics [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.bls.gov/news.release/atus.nr0.htm>
- BAXTER, J., M. HAYNES a B. HEWITT. 2010. Pathways Into Marriage: Cohabitation and the Domestic Division of Labor. *Journal of Family Issues* [online]. 11(31), 1507-1529 [cit. 2016-05-06]. DOI: 10.1177/0192513X10365817. Dostupné z: <http://jfi.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0192513X10365817>
- BECK, Ulrich. 2004. Já jsem já: o izolovanosti, společném životě a konfliktech mužů a žen v rámci rodiny i mimo ni. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 161-204. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-32-6.
- BIANCHI, S.M., M.A. MILKIE, L.C. SAYER a J.P. ROBINSON. 2000. Is Anyone Doing the Housework?: Trends in the Gender Division of Household Labor. *Social Forces* [online]. 79(1), 191-228 [cit. 2016-05-11]. ISSN 00377732. Dostupné z: <http://users.soc.umn.edu/~elkelly/Bianchietal2000HouseworkTrends.pdf>
- BIERZOVÁ, Jana, 2006. Rozdělení domácích prací a péče o děti v rodině. In : *Pracovní a rodinné role a jejich kombinace v životě českých rodičů: plány versus realita*. 1. vyd. Praha : Sociologický ústav AV ČR. p. 73-86. ISBN 80-7330-112-1.
- BITTMAN, Michale a Judy WAJCMAN. 2000. The Rush Hour: The Character of Leisure Time and Gender Equity. *Social Forces* [online]. 79(1), 165-189 [cit. 2016-04-01].
- BOURDIEU, Pierre a Miloslav PETRUSEK. 2000. *Nadvláda mužů*. Překlad Věra Dvořáková. Praha: Karolinum, 145 s. ISBN 80-718-4775-5.
- BUHLMANN, F., G. ELCHEROTH a M. TETTAMANTI. 2010. The Division of Labour Among European Couples: The Effects of Life Course and Welfare Policy on Value-Practice Configurations. *European Sociological Review* [online]. 26(1), 49-66 [cit. 2016-04-14]. DOI: 10.1093/esr/jcp004. ISSN 0266-7215. Dostupné z: <http://esr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/esr/jcp004>

- COLLINS, Randall. c1988. *Sociology of marriage: gender, love, and property*. 2nd ed. Chicago: Nelson-Hall, xii, 536 p., [6] p. of plates. ISBN 08-304-1198-4.
- COLTRANE, Scott. 2000. Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work. *Journal of Marriage and Family* [online]. 62(4), 1208-1233 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1566732>
- CONLEY, Dalton. 2004. *The pecking order: which siblings succeed and why*. New York: Pantheon Books, 309 p. ISBN 03-754-2174-2.
- VEAL, A. J. a Jiri ZUZANEK. 2005. *Free time and leisure participation: International Perspectives* [online]. Wallingford, UK: CABI Pub [cit. 2016-05-07]. ISBN 978-184-5930-233. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/reader.action?docID=10084469&ppg=7>
- ČERMÁKOVÁ, Marie. 1997. *Rodina a měnící se gender role - sociální analýza české rodiny*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Working papers. ISBN 8085950421.
- DISMAN, Miroslav, 2000, *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha : Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.
- DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-123-6.
- EEROLA, Petteri. 2014. Nurturing, breadwinning, and upbringing: paternal responsibilities by Finnish men in early fatherhood. *Community, Work & Family* [online]. 17(3), 308-324 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13668803.2014.933774#.VzOt_2N059k
- FAFEJTA, Martin. 2012. Koncepty maskulinity: Otcové a nezaměstatní muži. In : *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti: koncepty, metody, perspektivy*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, s. 241-258. ISBN 978-80-7422-218-4.
- FRAM, John. 2006. *Doing housework is good time to think*. Waco Tribune - Herald [online]. Waco, Tex.: Robinson Media Company LLC, , n/a [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/pqcentral/docview/379192670/AFAA316160C846B2PQ/1?accountid=15618>

- GIDDENS, Anthony, 1999, *Sociologie*. Praha : Argo. ISBN 80-720-3124-4.
- GIDDENS, Anthony, 2012, Intimita jako demokracie. In : *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Vyd. 1. Praha : Portál. p. 193-212. ISBN 978-80-262-0175-5.
- GOODIN, Robert E., James M. RICE, Antti PARPO a Lina ERIKSSON. 2008. *Discretionary time: a new measure of freedom*. New York: Cambridge University Press. ISBN 05-217-0951-2.
- GORDON, J. R. a K. S. WHELAN-BERRY. 2005. Contributions to Family and Household Activities by the Husbands of Midlife Professional Women. *Journal of Family Issues*. 26(7), 899-923. DOI: 10.1177/0192513X04273590. Dostupné z: <http://jfi.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0192513X04273590>
- HALLER, Max, Markus HADLER a Gerd KAUP. 2013. Leisure Time in Modern Societies: A New Source of Boredom and Stress? *Social Indicators Research* [online]. 111(2), 403-434 [cit. 2016-04-01]. DOI: 10.1007/s11205-012-0023-y. ISSN 0303-8300. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11205-012-0023-y>
- HAUSER, Orlee. 2005. Maintaining Boundaries: Masculinizing Fatherhood in the Feminine Province of Parenting. *Qualitative Sociology Review* [online]. 11(3), 84-104 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: http://www.qualitativesociologyreview.org/ENG/Volume34/QSR_11_3_Hauser.pdf
- HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha : Portál. ISBN 80-736-7040-2.
- CHALOUPKOVÁ, Jana. 2005. Faktory ovlivňující dělbu domácí práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti. *Sociologický časopis*. 41(1), 57-77.
- CHAPMAN, Tony. 2003. *Gender and domestic life: changing practices in families and households*. New York: Palgrave Macmillan, xi, 249 p. ISBN 03-339-2438-X.
- CHLUDILOVÁ, Iva. 2003. *Rozdělení rolí v rodině: Naše společnost 2003* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2015-04-05]. Available from: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a2903/f3/100172s_ov30204c.pdf

- JEŘÁBEK, Hynek. 1992. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum. ISBN 80-706-6662-5.
- JEŘÁBEK, Hynek, 2014. Význam chápání času. In : *Slavné sociologické výzkumy (1899-1949)*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství. p. 215-218. Klas (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-165-7.
- KAUFMANN, Jean-Claude. 2010. *Chápající rozhovor*. Překlad Marie Černá. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 151 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 48. ISBN 978-807-4190-339.
- KŘÍŽKOVÁ, Alena. 2007. Nepříliš harmonická realita. Rodičovské kombinace práce a péče v mezích genderové struktury současné české společnosti. *Gender, rovné příležitosti a gender* [online]. 8(2/2007), 60-67 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: http://www.genderonline.cz/uploads/b3379e3f92b88df3c88800e0f1bce18e7c6fd3df_nepriilis-harmonicka-realits.pdf
- LADER, Deborah, Sandra SHORT a Jonathan GERSHUNY. 2006. *The Time Use Survey, 2005: How we spend our time*. Office for National Statistics. ISBN 1-85774-631-7.
- LIPOVETSKY, Gilles. 2007. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 2. Překlad Martin Pokorný. Praha: Prostor, 329 s. Střed (Prostor). ISBN 978-80-7260-171-4.
- LOUČKOVÁ, Ivana. 2010. *Integrovaný přístup v sociálně vědním výzkumu*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-79-3.
- MAŘÍKOVÁ, Hana. 1999. *Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Working papers, 99:6. ISBN 8085950693.
- MATTINGLY, Marybeth J. a Suzanne M. BIANCHI. 2003. Gender Differences in the Quantity and Quality of Free Time: The U.S. Experience. *Social Forces* [online]. 81(3), 999-1030 [cit. 2016-03-06]. ISSN 00377732. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&an=9426204&scope=site>
- MOŽNÝ, Ivo. 1990. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 184 s. ISBN 80-702-9018-8.

- OAKLEYOVÁ, Ann. 2000. Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 171 s. ISBN 80-717-8403-6.
- PETRUSEK, Miloslav. 2006. Společnost volného času. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 418-423. Sociologické aktuality. ISBN 80-86429-63-6.
- PRESS, Julie E. a Eleanor TOWNSLEY. 1998. Wives' and Husbands' Housework Reporting: Gender, Class, and Social Desirability. *Gender and Society* [online]. 12(2), 188-218 [cit. 2016-04-24].
- RAUER, Amy a Brenda VOLLING. 2013. More than One Way to be Happy: A Typology of Marital Happiness. *Family Process* [online]. <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/100129/famp12028.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 52(3), 519-534 [cit. 2016-05-04]. DOI: 10.1111/famp.12028. ISBN 10.1111/famp.12028. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/famp.12028>
- RUPPANNER, L. 2010. Conflict and Housework: Does Country Context Matter? *European Sociological Review* [online]. 26(5), 557-570 [cit. 2016-04-13]. DOI: 10.1093/esr/jcp038. ISSN 0266-7215. Dostupné z: <http://esr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/esr/jcp038>
- SAYER, Liana C. 2005. Gender, Time and Inequality: Trends in Women's and Men's Paid Work, Unpaid Work and Free Time. *Social Forces* [online]. 84(1), 285-303 [cit. 2016-03-06]. ISSN 00377732. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&an=18558463&scope=site>
- SILVER, Hilary a Frances GOLDSCHIEDER. 1994. Flexible Work and Housework: Work and Family Constraints on Women's Domestic Labor. *Social Forces* [online]. 72(4), 1103-1119 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://sf.oxfordjournals.org/content/72/4/1103.short>
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet M. CORBIN. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert. SCAN. ISBN 80-858-3460-X.
- SINGLY, François de. 1999. *Sociologie současné rodiny*. Překlad Stanislav Štech, Ludmila Šašková. Praha: Portál, 127 s. ISBN 80-717-8249-1.

- Šafr, Jiří, Věra Patočková. 2010. „Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi”. *Naše společnost* 8 (2): 21-27.
- ŠAMANOVÁ, Gabriela. 2010. *Volný čas: Naše společnost 2009* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3718/f3/100994s_OZ100114.pdf. Tisková zpráva.
- ŠUBRT, Jiří. 2007. *Soudobá sociologie*. Praha: Karolinum, 334 s. ISBN 978-80-246-1275-1.
- ŠVIGOVÁ, Milada. 1966. *Hlavní směry sociologie volného času*. Sociologický časopis. 2(5), 664-672.
- TREAS, J. a T.-o. TAI. 2012. How Couples Manage the Household: Work and Power in Cross-National Perspective. *Journal of Family Issues* [online]. 33(8) [cit. 2016-05-06]. DOI: 10.1177/0192513X11426700. ISBN 10.1177/0192513X11426700. Dostupné z: <http://jfi.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0192513X11426700>
- TUČEK, Milan. 1998. Česká rodina v transformaci: stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 159 s. Working Papers, 98:3. ISBN 80-858-5087-7.
- URBAN, Lukáš. 2008. *Sociologie trochu jinak*. Praha: Grada, 208 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-802-4724-935.
- VANASSCHE, Sofie, Gray SWICEGOOD a Koen MATTHIJS. 2012. Marriage and Children as a Key to Happiness? Cross-National Differences in the Effects of Marital Status and Children on Well-Being. *Journal of Happiness Studies* [online]. Springer Science+Business Media B.V. 2012, 2(14), 501-524 [cit. 2016-05-08]. DOI: 10.1007/s10902-012-9340-8. ISBN 10.1007/s10902-012-9340-8. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10902-012-9340-8>
- VAN HERK, Aritha. 2002. Invisibled Laundry. *Singns* [online]. 27(3), 893-900 [cit. 2016-05-08]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1086/337932>
- VODÁKOVÁ, Alena. 1995. Hodnotový svět žen a jeho paradoxy. *Sociologický časopis* [online]. (Vol. 31), 37-49 [cit. 2014-06-04]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/100cdfd951938c99102f18f3dad834bd10c4fa9a_345_039VODAK.pdf

VOHLÍDALOVÁ, Marta. 2007. *Trvalá nebo dočasná změna?: uspořádání genderových rolí v rodinách s pečujícími otci*. Editor Hana Maříková. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 103 s. Sociologické studie (Sociologický ústav AV ČR), 07:11. ISBN 978-807-3301-354.

Jiné zdroje:

27 Great Tips to Keep Your Life Organized. 2007. In : Zenhabits.net [online], 2007. [Accessed 24 April 2016]. Retrieved from: <http://zenhabits.net/27-great-tips-to-keep-your-life-organized/>

How to Develop Your Sense of Time. 2016. In : WikiHow [online], 2016. [Accessed 24 April 2016]. Retrieved from: <http://www.wikihow.com/Develop-Your-Sense-of-Time>

HOW TO MANAGE YOUR TIME EFFECTIVELY. In : University of Kent [online], [Accessed 24 April 2016]. Retrieved from: <http://www.kent.ac.uk/careers/sk/time.htm>

How to Organize Your Time Wisely. 2016. In : WikiHow [online], 2016. [Accessed 24 April 2016]. Retrieved from: <http://www.wikihow.com/Organize-Your-Time-Wisely>

MANAGE YOUR TIME. 2013. In : HowtoStudy.com [online], 20 September 2013. [Accessed 24 April 2016]. Retrieved from: <http://www.howtostudy.com/manage-your-time/>

MPSV. 2016. *Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví* [online]. [cit. 2016-05-04]. Available from: <http://www.mpsv.cz/cs/10543>

Přílohy

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	Tabulka - Přehled respondentů
příloha č. 2	Tabulka - Příjemci rodičovského příspěvku 2001-2015
příloha č. 3	Graf - Distribuce aktivit v pracovním dni
příloha č. 4	Graf - Distribuce aktivit o víkendu

Příloha č. 1 - Přehled respondentů

Číslo	Jméno	Věk	Bydliště	Nejvyšší dosažené vzdělání	Děti/vnoučata
1	Alena	22	Obec 10 tis. a více obyv.	Vysokoškolské	--
2	Barbora	24	Praha	Vysokoškolské	--
3	Adam	28	Praha	Vysokoškolské	--
4	Cecilie	25	Obec 10 tis. a více obyv.	Vysokoškolské	--
5	Bořek	73	Praha	SOŠ	2 děti, 3 vnoučata
6	Daniela	62	Praha	SOŠ	2 děti, 3 vnoučata
7	Cyril	26	Obec 2 tis. - 4, 9 tis. obyv.	SOŠ s maturitou	1 dítě
8	Edita	36	Praha	SOŠ s maturitou	1 dítě
9	Dan	29	Praha	Vysokoškolské	1 dítě
10	Emil	22	Praha	SOŠ s maturitou	--
11	Františka	56	Praha	SOŠ	2 děti, 2 vnoučata
12	Gabriela	58	Praha	SOŠ	2 děti
13	Helena	31	Praha	SOŠ s maturitou	1 dítě
14	Filip	44	Obec do 1,9 tis. obyv.	SOŠ	3 děti, 1 vnouče
15	Irena	36	Praha	SOŠ s maturitou	2 děti
16	Gustav	35	Praha	Vysokoškolské	2 děti
17	Hynek	27	Praha	SOŠ s maturitou	--

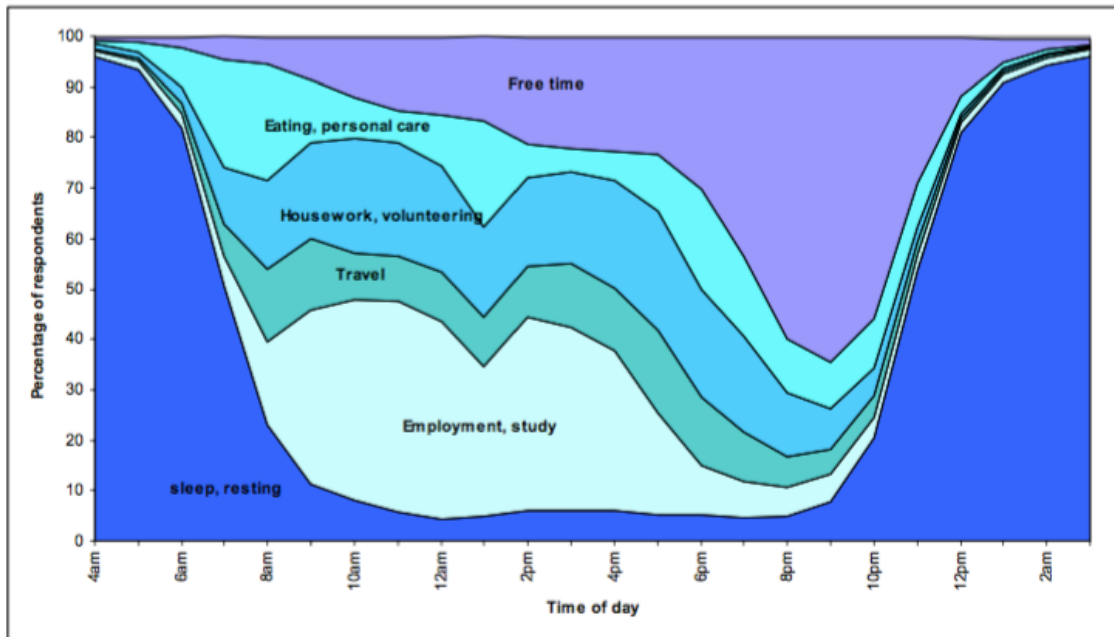
Zdroj: autorka

Příloha č. 2 - Příjemci rodičovského příspěvku 2001-2015

Rok přiznání dávky	Průměrný měsíční počet příjemců v tisících			Průměrný měsíční počet příjemců v %		
	ženy	muži	celkem	ženy	muži	celkem
2001	263,6	2,1	265,7	99,21	0,79	100,00
2002	254,7	2,3	257,0	99,11	0,89	100,00
2003	259,1	2,4	261,5	99,08	0,92	100,00
2004	276,3	3,4	279,7	98,78	1,22	100,00
2005	289,4	4,1	293,5	98,60	1,40	100,00
2006	304,0	4,2	308,2	98,64	1,36	100,00
2007	337,7	4,9	342,6	98,57	1,43	100,00
2008	353,6	6,3	359,9	98,25	1,75	100,00
2009	356,5	6,0	362,5	98,34	1,66	100,00
2010	331,5	5,4	336,9	98,40	1,60	100,00
2011	317,5	5,8	323,3	98,21	1,79	100,00
2012	301,4	5,3	306,7	98,27	1,73	100,00
2013	287,6	5,2	292,8	98,22	1,78	100,00
2014	273,4	5,1	278,5	98,17	1,83	100,00
2015	271,7	5,1	276,8	98,16	1,84	100,00

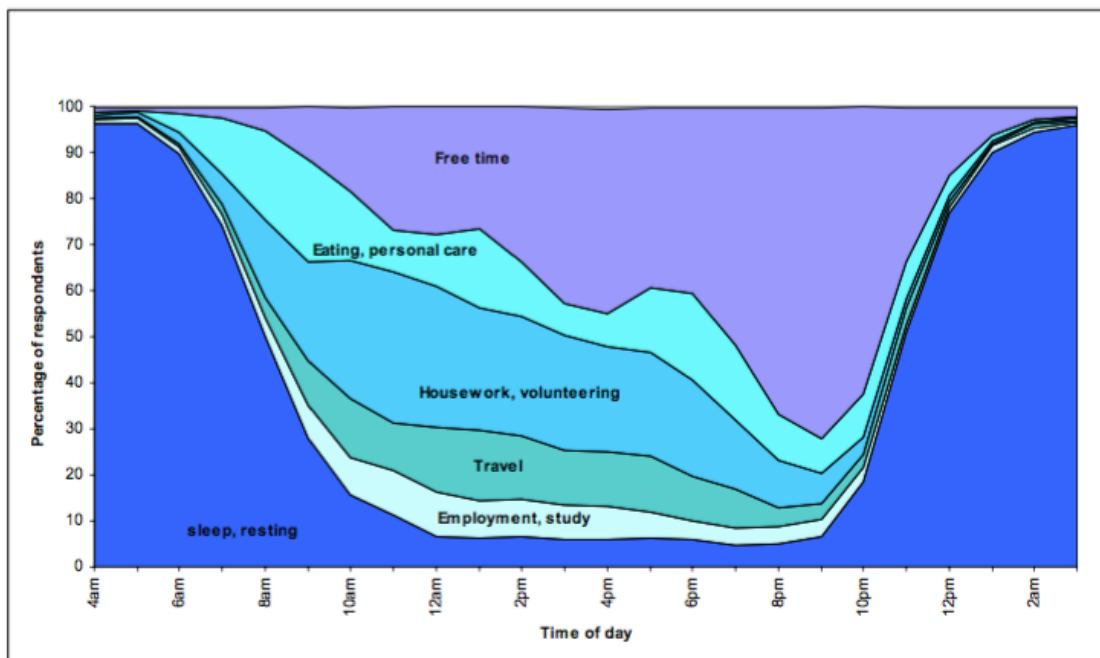
Zdroj: Vlastní výpočty ze zdroje MPSV 2016

Příloha č. 3 - Distribuce aktivit v pracovním dni

Zdroj: LADER, Deborah, SHORT, Sandra and GERSHUNY, Jonathan, 2006, str. 2

Příloha č. 4 - Distribuce aktivit ve dni o víkendu

Zdroj: LADER, Deborah, SHORT, Sandra and GERSHUNY, Jonathan, 2006, str. 2